

DE KORHAAN

Jaargang 39, nummer 4 - oktober 2005

IN DIT NUMMER:

***Werkgroep nestkasten
Oeverzwaluwstand
Excursie Gooi en Omstreken***

***20 oktober en 24 november
Belangrijke vergaderingen!***

De Korhaan

Verenigingsorgaan van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.

Verschijnt 5x per jaar.

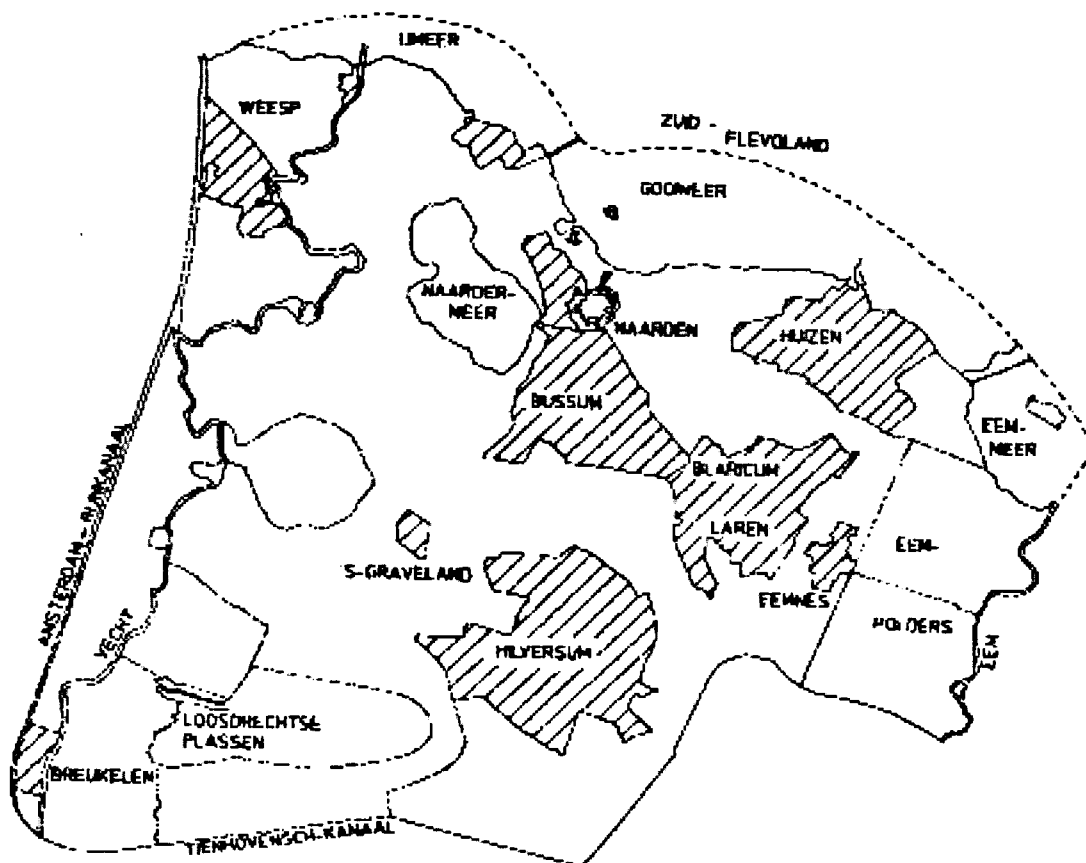
Redactie	Josée van Beek Willem-Jan Hoeffnagel Joost van Ramshorst Rietje Veltkamp		
Redactieadres	Rietje Veltkamp Castorstraat 21,	rietjeveltkamp@wxs.nl 1223 EW Hilversum	035 683 41 93
Ledenadministratie	F. Wilms-Schopman J.C. Ritsemalaan 11241 AP Kortenhoef		035 656 30 20
Verzending Korhaan	Bep Dwars-Van Achterbergh Flamingohof 1	1221 LK Hilversum	06 463 520 60
Foto omslag	Jos Korenromp / Het Vogeljaar		

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redactie.

De redactie behoudt zich het recht voor artikelen te weigeren.

De auteurs zijn zelf voor de inhoud van hun artikelen verantwoordelijk.

Inleveren kopij: uiterlijk	1 februari 1 september	1 april 15 november	15 juni	ISSN: 0929-8762
-----------------------------------	---------------------------	------------------------	---------	-----------------

Het werkgebied van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Inhoud

Van de voorzitter	4
Agenda najaarsvergadering 24 november	5
Werkgroep nestkasten	5
Expositie Theetuin eemnes	7
Laat het donker donker	8
Pimpermezenest	8
Literatuurlijst	9
Oeverzwaluwstand	11
Naardermeer en eemland, aardkundige monumenten	13
Meesje waarschuwd	13
Vogelpest	14
Autoexcursie Gooi en Omstreken	15
Vrijwilligersgroep Natuurbeheer	18
Het jaar van de Tapuit	19
Mutaties Nieuwe Leden	23
Bootreis naar Bilbao	24
Soortenlijst	28
Wespendief terug in Loosdrecht	29
Programma 2005 – 2006	30
Uit de Veren	32
Waarnemingen	32
Kor Haan	34
Adressenlijst	35

Van de voorzitter

Naar ik hoop zijn alle vakantiegangers onder u weer veilig en gezond teruggekeerd. Diegenen die dit jaar nog gaan wens ik een goede reis. Zelf heb ik in augustus deelgenomen aan de leuke en succesvolle trip van de Commissie Buitenland. Het betrof hier ditmaal een “gemengde reis” daar het niet alleen ging om het zien van vogels, maar ook om het “spotten” van walvissen en dolfijnen. Met de veerboot “Pride of Bilbao” werd van Portsmouth naar Bilbao gevaren en weer terug, waarbij ook nog een aantal dagen in Bilbao verbleven werd.

Ik kan een ieder die niet mee is geweest aanraden deze trip ook een keer te maken, waarbij ik opmerk dat ook vanuit Bilbao makkelijk en leuk “gevogeld” kan worden.

Ik wil Wim, André en Engbert bij deze namens alle deelnemers ook hartelijk bedanken voor de organisatie van opnieuw een geslaagde reis! Voor meer informatie hierover verwijs ik nog naar een kort verslag van André dat verderop in deze Korhaan is opgenomen.

Ik zal u niet opnieuw vermoeien met een uitgebreide oproep voor kandidaten voor de vacante functie van bestuurslid Avifauna, maar ik meld wel dat deze vacature er nog steeds is. Dit wordt zowel binnen Avifauna als binnen het bestuur in toenemende mate als een probleem ervaren. Dus meldt u alstublieft als u iets bestuurlijks wilt doen binnen onze vereniging.

In dit verband is het bestuur op lange termijn ook alvast op zoek naar een geschikte kandidaat om in maart 2008 onze penningmeester André Kerkhof op te volgen. André heeft er dan 8 jaar op zitten en hij vindt het dan mooi geweest. Omdat het handig is om nog een tijdje met André mee te kunnen lopen en voldoende tijd te hebben om u in te werken, meld ik dit alles nu alvast. Overigens hoeft niemand te wachten tot er echt een vacature binnen het bestuur ontstaat. Mits voldaan wordt aan de statuten, heeft ieder lid immers het recht zich voor de door hem/haar gewenste bestuursfunctie kandidaat te stellen.

Ik wil u allen ook oproepen om onze algemene ledenvergadering op 24 november a.s. bij te wonen. De agenda hiervoor vindt u eveneens verderop in deze Korhaan. In deze vergadering zal de begroting voor 2006 centraal staan, alsmede het daaraan ten grondslag liggende beleid van de diverse subgroepen. Zoals u bekend is, is –mede op verzoek van de kascommissie- op de laatste algemene ledenvergadering besloten om met de behandeling hiervan voortaan niet meer te wachten tot de algemene ledenvergadering in maart, immers dit soort zaken horen vóór de ingang van het betreffende jaar besproken en geregeld te zijn. Indien u dus over dit soort zaken vooraf wilt meepraten, kom dan op 24 november a.s. naar de Bethlehemkerk in Hilversum. Voor de lezing na afloop van vergadering verwijs ik u naar het programmaoverzicht achterin de Korhaan.

Erik Hans van Stigt Thans

Het bestuur van Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken roept de leden op voor de najaarsledenvergadering, te houden op donderdag 24 november 2005 in de Bethlehemkerk, Loosdrechtseweg 263, Hilversum.
Aanvang: 20:00 uur

Agenda:

1. Opening
2. Mededelingen door de voorzitter
3. Vaststelling van de notulen van de algemene ledenvergadering van 31 maart 2005
De notulen zijn gepubliceerd in De Korhaan, jaargang 39 nummer 2, mei 2005
4. Bestuursverkiezing
Renée Beekman-Koorenhof wordt door het bestuur als bestuurslid bindend voorgedragen; zij heeft zich beschikbaar gesteld voor de functie van secretaris en functioneert reeds als zodanig. Tegenkandidaten kunnen zich schriftelijk door een groep van tenminste vijf leden, vergezeld door een schriftelijke bereidverklaring van de kandidaat, kandidaat laten stellen (artikel 10 van de Statuten)
5. Begroting + vaststelling contributie 2006
Een begroting is het resultaat van het voorgenomen beleid. De Subgroepen is daarom gevraagd om hun beleid voor 2006 aan te geven en zullen dit desgevraagd nader verklaren. Het is wegens de tijd niet mogelijk om de begroting hierbij weer te geven. Daarom kunt u de begroting vanaf 15 oktober 2005 vinden op www.vwg-gooi-eo.nl. U kunt vanaf die tijd de stukken ook opvragen bij de penningmeester (tel. 035-6286330, mobiel 0651-933045 of per e-mail a.kerkhof@taxatie-og.nl). Voor aanvang van de vergadering zijn exemplaren beschikbaar.
Vaststelling van de financiële jaarrekening 2005 en decharge van het bestuur volgt in de voorjaarsledenvergadering 2006.
6. Rondvraag
7. Sluiting

Na de pauze volgt de maandelijkse lezing, die ditmaal verzorgd wordt door Wim Le Clercq en die als thema heeft Alles wat vliegt, fladdert en kruipt.

Wergroep Nestkasten

Het bestuur heeft aan de diverse subgroepen en werkgroepen gevraagd om hun beleid voor 2006 met bijbehorende begroting op te schrijven. Dit heeft in sommige gevallen geleid tot een boeiend overzicht van soms weinig bekende activiteiten.

Uw penningmeester heeft het onderstaande stuk een heel klein beetje bewerkt tot kopij.

Er zijn gesprekken gevoerd met het GNR waaruit gebleken is dat er in de toekomst het één en ander gaat veranderen. We zullen een aantal gebieden kwijtra- ken, een aantal nieuwe erbij krij-

gen en sommige gebieden wor- den uitgebreid.

Uit gesprekken met de heer Drent van het NIOO is gebleken dat ons onderzoek "goud" waard is. Het is waarschijnlijk het

langstlopende onderzoek met nestkasten in Nederland, ook op Europees niveau scoren wij hoog. De klimaatsveranderingen (opwarming van de aarde etc.) waaraan ook Nederland onder- hevig is, zijn veranderingen van de laatste decennia. Het is zeer interessant om te kijken welke mogelijke invloeden dit kan heb- ben op de broedvogelpopulatie. Aangezien er voor sommige gebieden een onafgebroken reeks van waarnemingen opge- bouwd is, zijn dit zeer waardevol-

le gegevens die waar mogelijk zeker gecontinueerd moeten worden. Een nestkast blijft niet voor eeuwig aan de boom hangen. Wanneer het nestkastenbestand van een bepaald gebied toe is aan vernieuwing, is het van essentieel belang om deze systematisch en verspreid in de tijd te vervangen. Zodat de waarnemingenreeks niet onderbroken wordt en na de vervangingsperiode weer voor een lange periode er tegenaan kan. Hierbij gaat het dus vooral om continuering en zo weinig mogelijk verstoring door kleine veranderingen in het nestkastenbestand.

Soortenrijkdom

Het GNR heeft ons gevraagd om in bepaalde gebieden de soortenrijkdom binnen een gebied verder proberen te vergoten. Om enigszins te kunnen sturen binnen een natuurgebied moet je alles weten van de huidige situatie: de huidige broedvogelstand, het aantal en soort kasten, het voedselaanbod, structuur van het bos, recreatiedruk, natuurlijke vijanden, andere mogelijke verstoringen etc...

Vervolgens kan je kijken naar de potenties van een gebied. Hoeveel territoria en verschillende soorten kan een gebied dragen? Welke doelsoorten ontbreken? Wat zijn hiervan de oorzaken? Welke sturingsinstrumenten kunnen naast het ophangen van extra (soortspecifieke) nestkasten nog meer worden ingezet? Uiteindelijk rolt hier een ontwikkelingsvisie uit gebaseerd op de huidige abiotische en biotische factoren van het gebied. De gewenste situatie wordt uitgedrukt in een beheerplan.

Om onze werkzaamheden een duurzaam karakter te geven

is het belangrijk om de kasten van degelijk materiaal te maken. Duurzaam materiaal gaat langer mee. De terugverdientijd zal misschien iets langer zijn, maar de algehele investering komt veel meer broedjaren ten goede en is daarmee duurzamer en uiteindelijk goedkoper. Om goed en efficiënt onderhoud te kunnen doen, moeten de nestkasten van de boom gehaald kunnen worden, dit vereist een ophangstelsel in plaats van een permanent bevestigde kast. Een andere noodzaak is bescherming van het vlieggat door middel van een zinken plaatje. Om geen uitgehakte nestkasten te hebben en om de selectiviteit te continueren is een zinken plaatje vereist.

Nestkasten

Het maken van duurzame nestkasten in elf modellen vergt veel tijd, de beste manier is een klein team van 2 à 3 personen. In drie à vier jaar zou ons hele nestkastenbestand vernieuwd kunnen zijn. Vervolgens hebben we er dan 20 à 25 jaar vrijwel geen omkijken meer naar. Hierdoor zijn we qua nestkasten gegarandeerd van een langlopend continuerend onderzoek.

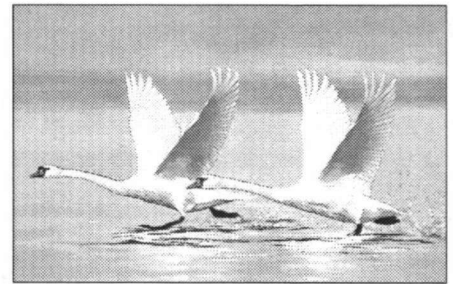
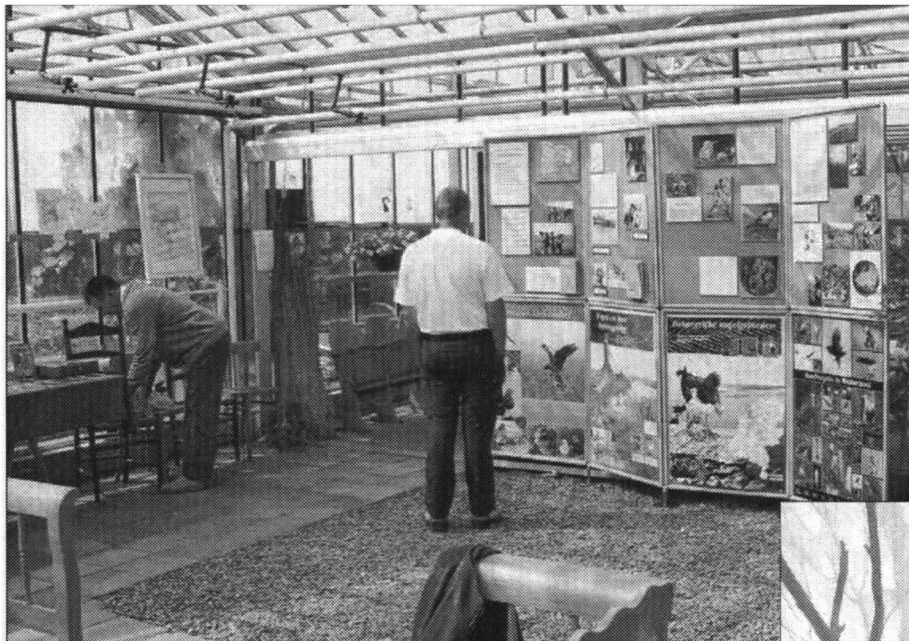
Een ander aandachtspunt is het feit dat de nestkasten iets hoger opgehangen moeten worden om diefstal en vernieling tegen te gaan. De gemiddelde materiaalkosten van een nestkast zijn 5 euro. Met de nadruk op gemiddelde, want er zijn meer dan 15 soorten nestkasten met verschillende afmetingen en daarmee variërende hoeveelheden houtgebruik. Het is ook mogelijk om voor ieder type nestkast een kostprijs te geven, maar de aantallen die gebruikt worden per gebied variëren nogal. We kunnen nestkasten goedkoper maken maar dan gaat dat weer

ten koste van de duurzaamheid en 10 jaar later kunnen we ze dan weer gaan vervangen. Goedkoop is hier duidelijk duurkoop.

Nog steeds kasten nodig

In totaal zijn er nog 840 gewone en 14 bosuilenkasten nodig, welke worden geplaatst in De Beek, Oud Bussem, Bikbergen, Crailo, Heidebloem, Dassenbos, Zwarte Berg, Postiljon, Fransche Kamp, Ziekenhuis Gooi Noord, St. Michael, Flevorama, Zuiderhof en het Mobilisatie terrein.

Er zijn reeds 425 kasten opgehangen in Oud Bussem, Bikbergen, St. Michael, Flevorama, Zuiderhof, De Beek en Crailo.

die willen deelnemen alle gelegenheid hebben om schilderijen te maken voor de expositie. Iedereen die nu al belangstelling heeft kan zich aanmelden bij

Bertus van den Brink (035-5258142).

Graag willen we iedereen die dit jaar heeft bijgedragen door schilderijen in te brengen of door te helpen om een middag bij de stand en de expositie te staan heel hartelijk bedanken!

Nicole van Gans

Eerste expositie Vogelwerkgroep Theetuin Eemnes

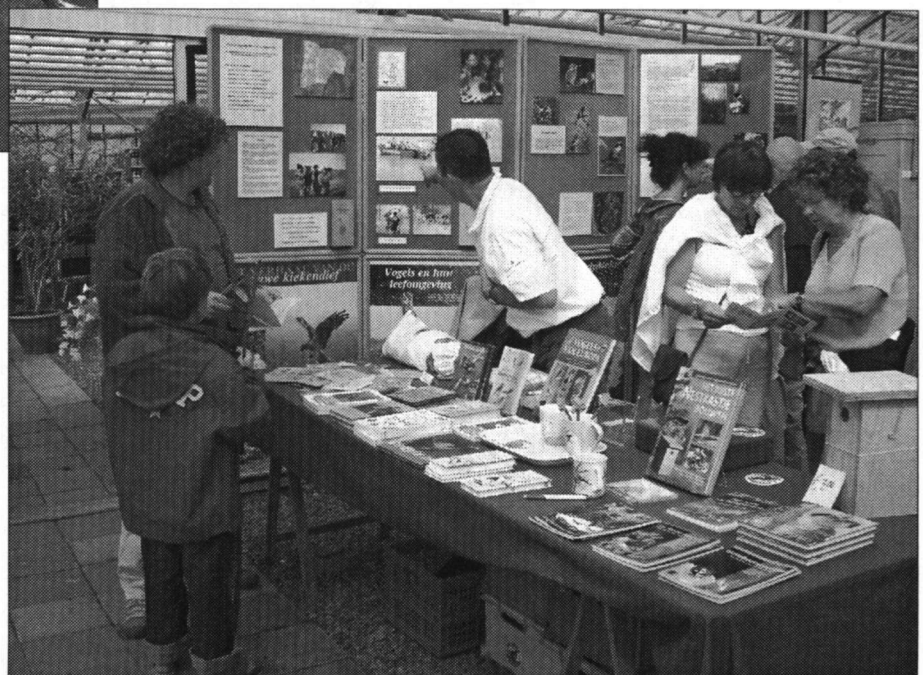
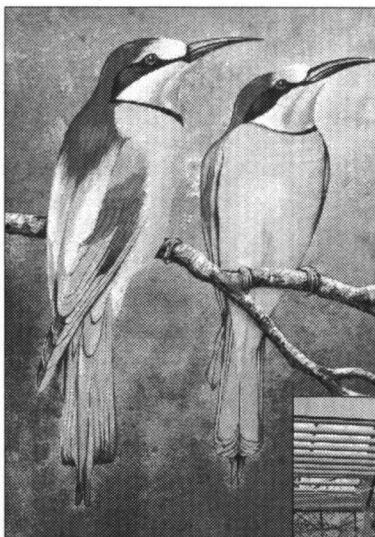
Van 10 tot en met 14 augustus heeft de eerste expositie van

leden van de Vogelwerkgroep plaatsgevonden in de Theetuin in Eemnes. Dat was een speciale gebeurtenis: een hele nieuwe activiteit van de Vogelwerkgroep die spontaan is ontstaan. De

creatieve vogelwerkgroepleden die hebben deelgenomen, hebben dat met groot enthousiasme gedaan. Het was bijzonder leuk om al die vogelschilderijen en -tekeningen bij elkaar te zien. Bovendien is de Theetuin hiervoor een hele leuke locatie. Ook de reacties van het publiek waren heel positief. Onze stand had veel aanloop.

Door omstandigheden was er een zeer korte voorbereidingstijd. Hierdoor is wellicht niet

iedereen bereikt die had kunnen of willen deelnemen. Er zijn echter al plannen om dit volgend jaar nogmaals te organiseren. Als het doorgaat zal het een half jaar van tevoren aangekondigd worden zodat mensen

Pimpelmezenest

Druk vliegen de Pimpelmeesouders op en neer om hun jongen te voeren, die in het nestkastje zitten, dat vlak naast de voliëre hangt. Langzamerhand breekt de tijd aan voor de jonge vogels om uit te vliegen.

Op een zonnige dag is het zover. Op gepaste afstand zet ik mijn stoel neer om van het schouwspel van het uitvliegen te kunnen genieten. Daar verschijnt het eerste jong voor het vlieggat! Met belangstelling neemt het Pimpeltje de nieuwe omgeving in zich op. Even later gaat hij op de wieken en verdwijnt tussen de bladeren van de Berk. De een na de ander volgt. Bij Pimpel nummer 10 ging het vertrek iets minder vlot. Nummer 11 was nog

iets trager. Via de dakgoot landde hij in een nabije Taxus.

Toen verscheen nummer 12, de laatste. Na lang rondkijken, waagde ook hij de sprong en maakte een noodlanding tussen de nabije struiken. Ik begon iknopen te tellen. Zal ik je grootbrengen of zal ik de natuur zijn gang laten gaan? Dat betekent dat je de avond wel niet zult halen! Pimpel nummer 12 loste de zaak zelf op.

Stuntelig ging hij op de wiekes en landde op mijn arm! Benedenmaats was hij wel met zijn 'papsnavel' en een staartje van nauwelijks een halve centimeter. Nummer 12 werd in een kooitje in de voliëre gezet.

De oude Pimpels hadden in

de gaten, waar hun jong gebleven was en hingen aan het gaas van de voliëre met voer.

Om ze te helpen zette ik het kooitje op een tafeltje buiten de voliëre. Tevergeefs, omdat het jong midden in zijn verblijf bleef zitten, zodat de ouders er niet bij konden. Dus kooitje weer terug in de voliëre.

Twee dagen lang kwamen de ouders met voer langs. Toen gaven ze het op en verdwenen in het bos aan de overkant.

De drie A.O.W.-pimpels bekeken met belangstelling de nieuweling. Ook zij waren eens nummer 12 in de vorige eeuw!

Carla Holzenspries

Campagne Laat het donker **donker**

Nederland is een van de meest verlichte landen ter wereld. En de provincie Utrecht is samen met Zuid-Holland het meest verlicht in Nederland. Dat heeft gevolgen voor het genieten van een mooie sterrenhemel, maar donkere nachten zijn ook nodig om goed te kunnen functioneren. Ook geven steeds meer mensen aan zich te ergeren aan verlichting, zoals een recent onderzoek (dec 2004) aangaf.

Steeds meer verlichting

Verlichting geeft ons de mogelijkheid om dingen te doen na zonsondergang: deelname aan verkeer, buiten sporten, werken etc. Verlichting wordt bijvoorbeeld ook gebruikt om groenten en bloemen te telen. Verlichting is dus in een heleboel gevallen nuttig. Maar we zijn een beetje doorgesloten, vinden de 12 provinciale Milieufederaties en Natuur en Milieu. Er komt steeds

meer verlichting, zonder daarbij te kijken naar nut en noodzaak of energieverbruik. Skybeamers, verlichte straten, reclameverlichting, verlichten van gebouwen (ook 's nachts terwijl er niemand kijkt), verlichte wegen in natuurgebieden, kassen met gewasverlichting die de hele omgeving in een oranje gloed zetten, tuinverlichting die brandt, terwijl er niemand in de tuin zit. Het zijn enkele voorbeelden van overbodige verlichting van de nachtelijke hemel.

Campagne

Met de campagne Laat het donker donker willen Natuur en Milieu en de provinciale Milieufederaties aandacht vragen voor het gebrek aan echte donkere nachten in Nederland. Om veel mensen te laten zien wat we bedoelen met "Laat het donker donker" wordt in oktober de Nacht van de Nacht georgani-

De nacht is van iedereen!

seerd. Tijdens een aantal activiteiten in de provincie kunt u kennis maken met de schoonheid van de nacht.

De Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) coördineert de campagne in de provincie Utrecht. Er wordt volop gewerkt aan activiteiten op vier locaties in de provincie: op de Utrechtse Heuvelrug (Amerongen), in de Ronde Venen, Zeist en Amersfoort (nog onder voorbehoud). Kijk voor de meest actuele informatie op de website www.laathetdonkerdonker.nl.

Voor meer informatie: Natuur en Milieufederatie Utrecht, 030 254 44 57, Ria Marteijs, r.marteijs@nmu.nl

Op de website www.nmu.nl zijn alle activiteiten na te lezen die bij de campagne in de provincie Utrecht zijn georganiseerd of nog plaats zullen vinden.

Dit is een selectie van artikelen uit de lijst van tijdschriften die onze VWG toegestuurd krijgt. Speciale aandacht voor vogelnieuws in het bijzonder wanneer het onze regio betreft.

Argus jg 30 (2) juni '05 – Faunabescherming – D.v. Liere is roekendeskundige en vertelt over het wel en wee in het leven van de Roek in een roekenkolonie. Interessant is de vraag hoe het nestel- en broedgedrag van Roeken gestuurd kan worden, waardoor de overlast van de kolonies vermindert. J. Bouterse pleit voor het vaker braak laten liggen van akkers, daar varen insecten, muizen en dus ook de vogel wel bij. In Oost-Groningen hebben we de Grauwe Kiekendief zo terug gekregen en in Limburg heeft agrarisch natuurbeheer geleid tot toename van de Grauwe gors, de Kneu, de Velduil en vooral de Veldleeuwerik. In een ander artikel laat Bouterse zien dat de Meerkoeten onderdeel geworden zijn van de natuur in onze stad.

Boomblad, Alterra jg 17 (3) juni '05 - In dit nummer weinig vogelnieuws.

Dier en Milieu jg 80 (3) juni '05 Blad voor handhavers op het gebied van ... De handhavingskalender in dit blad is een handig hulpmiddel, waarmee je kunt nagaan volgens welk wetsartikel het verontrusten en verstoren van vogels en nesten verboden is. (Tenzij ontheffing is verleend).

Tussen Duin & Dijk jg 4 (2) '05 Natuur en landschap in Noord-Holland. Een ornitholoog uit Luxemburg bestudeerde een broedkolonie van Futen bij Enkhuizen. Deze kolonie heeft een zeer dichte broeddichtheid, wat tot concurrentie en agressie leidt. Bart Vreeken beschrijft de flora van de Groeve-

Oostermeent, dicht bij Blaricum-Bijvanck. Op de natte, schrale grond komt de zeldzame Trekrus voor. Prooionderzoek door Onno Steendam in het Wormer- en Jisperveld laat zien dat de Havik ook in het veenweidegebied zonder probleem zijn kostje bij elkaar jaagt.

Dutch Birding jg 27 (3) '05 L.B. Steijn gaat uitgebreid in op de kenmerken van de Oosterse Zwarte Roodstaart. R. v. Ouwkerk e.a. tonen aan dat de Lammergier die in juni 2002 langs onze kust is waargenomen vermoedelijk van wilde afkomst is.

De Gierzwaluw jg 43 (1) juni '05 VWG Amsterdam. Evert Pellenkoff ging op Gierzwaluwbedevaart bij Erich Kaiser: een bijna 70-jarige Gierzwaluwkenner, die even ten noorden van Frankfurt woont. Zeer de moeite waard! P.J. Marcus telde het aantal broedgevallen van roofvogels in 2003 en 2004 in Amsterdam.

Fitis jg 41 (2) '05 VWG Zuid-Kennemerland P. de Nobel en N. Buiten doen verslag van hun inventarisatie van het Westelijk Tuinbouwgebied. Met 29 soorten een mooi gebied, maar door 'verrommeling': auto-sloperijen, caravanstalling e.d., dreigt het open karakter aangeast te worden. F. Cottaar controleerde het aantal trekkende Nachtegalen in vogelreservaat van Lennep in Zuid-Kennemerland: 2004 was weer een piekjaar. F. Hopman en L. Noordzij inventariseerden de Binnenliede. Wat opviel was de sterke toename van het aantal

Rietzanger-territoria, terwijl de Kleine Karekiet bijna halveerde. Leden van de VWG werkten mee aan het jubileumboek 'De Hekslootpolder', een boekbespreking staat in deze Fitis. H. Buckx & P. Thomas: Big day op 7 mei levert 120 soorten op een dag op!

Groene Hart Visie (8) mrt '05 A. Pennewaard 'Bewoners van de provincie Utrecht vechten tegen de aanleg van windmolenparken langs de A-1, de A-2 en de A-12.'

Groene Hart Visie (9) juni '05 Geen specifiek vogelnieuws in dit nummer.

Knipselkrant jg 29 (2) '05 Faunabescherming - Sleutelwoorden in deze bundeling van krantenartikelen zijn: - verbod op het rapen van kievitseieren. (De voorzitter van faunabeheer kreeg zelfs een kogelbrief). – Korhoenders uitzetten: Hoe te voorkomen dat het mislukt door inteelt? Het is sowieso een kostbare grap om de natuurlijke omstandigheden van vijftig jaar geleden nu weer na te streven. – Postduiven slachtoffer van roofvogels. – Doodgemaakte grutto's: vrijspraak van de boer na de aanklacht door natuurfotograaf Danny Ellinger.

De Kruisbek jg 48 (3) '05. Vogelwacht Utrecht G.v Haaff coördineerde een telling van Eksters en Zwarte kraaien over heel Amersfoort, dat is 28,5 km_. Bij de Eksters treden grote verschillen op per wijk, nieuwe stadsdelen en bosgebieden (Havik!) worden gemedend. Hoge concentraties in de wijken Schothorst, Hoogland Noord en Rustenburg. Met gemiddeld 1,27 jong per nest is de reproductie

niet erg hoog. Eksters mijden grote concentraties van Kraaien, deze laatste soort is niet over de hele stad geteld. Gert Ottens bekeek de gegevens van SOVON uit het Bijzondere Soorten Project (BSP) op Grote en Kleine Zilverreigers in de provincie Utrecht. De Grote Zilverreiger broedt veel in het Vechtplassengebied en bij de Vinkeveense plassen. De Kleine Zilverreiger heeft voorkeur voor natte gebieden langs de Rijn/Lek: Blauwe Kamer en Steenwaard.

Limosa jg 78 (1) '05
SOVON C. v Turnhout 'Het verdwijnen van de Duinpieper uit Nederland.'

Meerkoet (2) '05 Natuurver. Wieringen. Peter Meijer is een echte 'lister': iemand die overal lijstjes van maakt: tuinvogels, roofvogels, van elke excursie een lijstje. Hij heeft nuttige tips voor soortenjagers, zelf streeft hij jaarlijks naar meer dan 300 soorten. Bij de ringmeldingen van B. Woets worden veel Kerkuilen teruggemeld, vaak in de directe omgeving.

Mens en Natuur jg 56 (2) '05 IVN Special natuurlijk biologisch. Geen vogelnieuws, wel veel duurzaam handelen en biologisch tuinieren.

Van Nature jg 15 (5) mei '05 Ver. Natuurmonumenten. Veel over het honderjarig jubileum. F. Prins meldt dat Natuurmonumenten en Banc d'Arguin op de West-Afrikaanse kust gaan samenwerken.

Van Nature jg 15 (6) juni '05 Natuurmonumenten doet een pleidooi voor het inrichten van 'Kerngebieden' waar het belang

van de weidevogels op de eerste plaats komt. Boswachter Jelle de Boer kijkt kritisch naar het weidevogelbeheer in Friesland en Groningen. Er is een 'opkrikplan' opgesteld voor het beheer van terreinen. Op de Holterberg zijn er voorjaar 2005 nog 13 Korhanen.

Landschap Noord-Holland jg 32 (2) juni '05 F. Buissink. De Veldleeuwerik bijna verdwenen. Aan een biljartlaken van agrarisch raaigras heeft hij niets, de Leeuwerik houdt van kruiden en bloemen. Op de achterflap een stuk over het PEN-eiland, de vijfhoek, die IJburg wil gebruiken voor natuurcompensatie. Staatsbosbeheer heeft ingrepen in het landschap kunnen voorkomen, want het moet geen stadspark worden.

Onze Waard jg 36 (1) '05 Vogelwacht "De Alblasserwaard" Ad Kooij telt 56 soorten broedvogels in het boezemgebied van Kinderdijk in 2004. Maar liefst 56 paar Purperreigers! A. de Groot schrijft over 'Velduilen, gele ogen in de lucht'.

De Steenloper (2) mei '05 VWG Den Helder F.v Vliet - Inventarisatie van broedvogels op de Linie te Den Helder. 40 Soorten werden geteld in 2004, waarvan 6 van de rode lijst.

De Takkeling jg 13 (2) '05 Werkgroep Roofvogels Nederland. F. Tombeur bestudeerde het trekgedrag van Bruine Kiekendieven. Vanaf de slaapplek bij De Braakman (Zeeuws-Vlaanderen) vliegen ze vaak vroeg in de ochtend weg naar het zuiden. Martijn de Jonge observeerde Zeearenden in de Oostvaardersplassen in 2004. Rob Bijlsma doet verslag van Haviken die met wisselend

succes postduiven pakken na een stootduik. Ongeveer 1% van de passerende postduiven wordt gegrepen. Hanneke Seevink vraagt zich af of woningnood er de oorzaak van is dat een oorspronkelijk Haviksnest bij Groot Kievitsdal in 2003 drie keer door verschillende roofvogels bezet werd: eerst door een Buizerdpaar, daarna door de Wespensdief, tenslotte door een stel Haviken. In alle gevallen zonder broedresultaat, alleen de Wespensdief moet wel een jong gehad hebben.

Vanellus jg 58 (3) juni '05 Bond van Friese Vogelbeschermingswachten. De redactie ageert opnieuw tegen Vogelbescherming Nederland in verband met het verbod op eieren rapen. A. Osinga onderscheidt de grassen in het weidegebied in hooitypen en weidetypen. De laatste zijn aantrekkelijk voor vogels.

Terra jg 1 (4) '05 St. Natuur en Milieu. Filosoof Jozef Keulartz stelt dat de milieubeweging moet stoppen met doemscenario's, beter kunnen we afspraken maken over kleine stappen. Geen vogelnieuws in dit nummer.

De Tringiaan jg 28 (3) '05 VWG Schagen. R. Costers zag op 16 oktober nog twee gierzwaluwen. L. Knol en F. de Koning doen verslag van de vogels en de fauna rond het Zwanenwater in 2004. Het aantal Lepelaars halveerde tot 25 paar. Onder de 82 soorten broedvogels zat zelfs een paartje Cetti's zanger. H. Bossenbroek bespreekt Birdpix.nl: de site voor iedere vogel liefhebber.

Samenstelling: Paul Keuning

Oeverzwaluwstand duikelt in 2005 omlaag

Schommelingen in vogelpopulaties behoren tot de normaalste zaken van de wereld. Sinds lange tijd leek het erop dat de Oeverzwaluwen in het onderzoekgebied van de vogelwerkgroep zich daar niet aan onderwierpen. De ervaring in 2005 leert dat deze vogelsoort in ons onderzoekgebied daar nog steeds aan onderhevig is.

Hoewel de eerste Oeverzwaluwen al vroeg arriveerden, duurde het een hele tijd voordat de broedplaatsen werden ingenomen. Die late bezetting werd in het voorgaande jaar ook al geconstateerd.

Aanvankelijk vreesden we dat het een rampjaar zou worden, maar uiteindelijk viel dat nog wel mee, al was het aantal broedparen beduidend lager dan in 2004. In de loop van het broedseizoen verschenen er berichten dat het al zeer lang droog was in het overstromingsgebied van de Tsjaad. Dit verklaart de achteruitgang voor een deel. Een slechte voedselsituatie in het overwinteringsgebied -geen regen, weinig muggen en andere insecten- leidt tot een grotere sterfte dan normaal. Bovendien is de conditie van de overlevenden slecht en daardoor zal een groot deel nooit het broedgebied bereiken.

Bewoonde kolonies

In het overzicht (zie tabel) lijkt het alsof er geen af-, maar een toename heeft plaatsgevonden. Dat is schijn want in de tabel worden alleen de bewoonde kolonies vermeld. In werkelijkheid waren er in 2004 766 broedparen in het onderzoekgebied, tegen nu 522 en dat is een afname van 24%.

De kolonie bij de A1/A6 was ditmaal gevestigd in een gronddepot. Ondanks afspraken hierover is deze kolonie uiteindelijk door werkzaamheden in de omgeving verstoord geraakt, en zijn er geen jongen uitgevlogen. Eveneens door werkzaamheden, maar nu voor de aanleg van de rest van de 18-holes golfbaan in het Naarderbos, waren de door ons

in de jaren voor 2005 afgestoken wanden op de voormalige vuilstort verdwenen. Ook het gronddepot waarin in 2004 alle nesten zaten bestond niet meer. In het verleden was met de Grontmij en N.V. Afvalzorg de afspraak gemaakt, dat er voor de verdwijning door de aanleg van de golfbaan ter compensatie een nieuwe wand zou worden gemaakt. Eind mei viel er bij de IJsselmeerweg waar die wand zou komen, nog geen spoor van een nieuwe wand te ontdekken. Begin juli kwam het verlossende telefoontje. De uitvoerder belde om te melden dat er in de wand wer gebroed. Hoe zo wand, die was er toch nog niet? Tijdens het gesprek werd duidelijk dat de uit leemachtig zand bestaande wand begin juni was gemaakt. Vol trots werd gemeld dat de Oeverzwaluwen al tijdens het maken tot nestelen overgingen. De telling die meteen daarna bij het bezoek samen met de uitvoerder werd uitgevoerd, leverde 102 nesten op. Een late vestiging met een goed resultaat. Helaas spoelde een deel van de wand al in het seizoen weg en stortte na afloop een deel in. De medewerkers van het Vogelringstation hebben het beheer op zich genomen en het zal nog een hele kluit worden om samen met de greenkeeper en zijn assistenten deze wand in stand te houden.

De kolonie in de Naardermeent die door Staatsbosbeheer voor het seizoen weer was geprepareerd telde iets meer paren dan het jaar ervoor. Het onder stroom zetten van het raster om Vossen uit de omgeving te weren had een goed resul-

taat. Op 20 augustus vlogen nog minstens tien paren rond die de holen invlogen om hun jongen te voeren. Mogelijk was dit al hun derde broedsel. Misschien zijn dit echter helemaal geen tweede of derde broedsels van paren uit deze kolonie, maar vestigingen van paren die van elders afkomstig zijn, daar verstoord zijn of op die plekken voorgaande legfels hebben grootgebracht.

Voor het derde achtereenvolgende jaar vestigden de Oeverzwaluwen in de Zanderij zich op een andere plek. Nu was dit een gronddepot aan de overzijde van de spoorlijn bijna tegen de Bussummerheide.

Net buiten de Groeve Oostermeent vonden de Oeverzwaluwen een wel heel aparte plek: een sleuf van nog geen halve meter hoog aan de zijkant van een kuilgrasbult die met zand afkomstig uit de sleuf was bedekt. Het broeden in lage steile wanden hebben we in het Gooi al eerder geconstateerd, al gebeurde dit bij bouwprojecten. Uit Polen is dit verschijnsel bekend in landbouwgebieden, waar in onbegroeide grond in nog geen meter brede sleuven wordt genesteld.

Aan de Noordsingel bij Eemnes was aan de westzijde een gronddepot gekomen waar genesteld en gewerkt werd. Na contact met de gemeente zou de onmiddellijke omgeving afgezet worden. Desondanks verstoorde het werk in de loop van het seizoen ook deze kolonie

Tot slot de kolonie bij het Raboes in de Maatpolder (Eemnes). Het zorgvuldige afschuiven dit jaar van de wand met een machine had tot gevolg dat er dit jaar geen hinderlijke begroeiing voor de nestholtes kwam. Eind mei waren 76 gaten bezet; in de loop van juni werden dit er 154! Bijna driekwart van de paren

nestelde in het op het westen gerichte deel, de overige paren in het noordelijk deel van de wand. Na het eerste broedsel werd de wand onmiddellijk verlaten en verspreidden de paren zich over kolonies in de omgeving. De oorzaak was een plaag van vogelvlooiën die zich in de nestholten hadden gevestigd.

Onbezet

De wand in de driehoek bij de Gooiboog was voor het broedseizoen van alle begroeiing ontdaan en helemaal afgestoken, waardoor een lengte van zo'n 70 meter beschikbaar kwam. Het werk mocht niet baten. De controle leverde drie plekken op waar nestelpogingen waren gedaan. Onder in de wand had een Vos een hol gegraven.

Ook de wand in de afrit A6/A1 lag er weer spic en span bij, maar ook hier vond geen bezetting plaats. Laat in het seizoen werd geconstateerd dat er nog wel wat graafpogingen waren ondernomen, maar daar bleef het bij. Ook het vele werk dat verzet was bij de kunstwand aan de

gebouwde nieuwe in het westelijk deel van de Zanderij. De mogelijkheden om te broeden aan de IJsselmeerweg en bij de Haven van Huizen gingen verloren. Dit was ook het geval bij de eilandjes westelijk van de Huizer Pier die door afslag ongeschikt raakten. De oostelijk van de pier afgestoken wand was gedeeltelijk ingestort, begroeid en bezet door een Vos. Ook de speciaal geconstrueerde wand op de grens van Huizen en de Blaricummeent raakte ongeschikt. Voor de wand is een soort rietveld ontstaan en dit tij is niet te keren, tenzij er alleen water zonder riet of een betonplaat voor zou liggen. In de polder De Kampen was dit jaar het gronddepot ook ongeschikt. Het gronddepot aan de oostzijde van de Noordsingel bij Eemnes was verdwenen.

Kolonies in de omgeving

Dat de achteruitgang niet alleen tot het onderzoekgebied van de vogelwerkgroep beperkt bleef wordt duidelijk uit de resultaten in Bunschoten. Hier kwamen 235 paren

Oostvaarderplassen) raakte pas laat in het seizoen bezet. Er broedden 112 paren. Daar bevonden zich exemplaren onder die een eerder broedsel in het Gooi hadden gehad.

Ringonderzoek

Door het ontbreken van mogelijkheden om te vangen of het onbezet zijn was het aantal kolonies waar ringonderzoek kon worden uitgevoerd klein. Er is alleen geringd in het Naarderbos en op het Raboes. Samen met de vangsten in de Ooievaarsplassen was het ringtotaal 497 exemplaren. Daaronder bevonden zich zeer weinig jongen. Zou een slechte conditie als gevolg van de omstandigheden in het overwinteringsgebied een rol hebben gespeeld? Het aantal terugvangsten was groot en interessant. Zo zijn in het Naarderbos exemplaren gevangen die in de kolonies in Huizen, de Zanderij, het Raboes, de Ooievaarsplassen en Rijswijk door ons zijn geringd. In de Ooievaarsplassen vingen we exemplaren uit de Zanderij, het Raboes en van de A1/A6. Bijzonder leuk was de vangst van een Oeverzwaluw in het Naarderbos die een ring droeg van de ringcentrale in Slovenië. Bij de ontvangen terugmeldingen waren er twee van in het Gooi geringde exemplaren die in Italië door ringers werden gevangen.

Dankwoord

Door de oplettendheid van de leden kwamen we toch weer nieuwe vestigingen op het spoor. Ook bij het ringen en het in orde brengen van de wanden was er gelukkig altijd assistentie. Hierbij dank aan onderstaande personen: Mirjam Kerkhof, Cor de Kruiff, Jan Kuijer, Frans Leurs, Truus Leurs, Rob Leurs, Paul van der Linden, Engbert van Oort, Harry de Rooij, Henk van Tol, Adrie Vermeule, William van der Wal en Frank van de Weijer.

Dick A. Jonkers

Oeverzwaluwkolonies tussen Vecht en Eem in 2005

Locatie	Gemeente	Aantal nesten		Vestigingsplaats
		2005	2004	
A1/A6	Muiderberg	12	0	gronddepot
Naarderbos	Naarden	102	102	zandwand
Naardermeent	Naarden	176	167	zandwand
Zanderij-oost	Hilversum	51	27	gronddepot
Groeve Oostermeent	Blaricum	13	14	zandwand
Noordsingel	Eemnes	14	145	gronddepot
Raboes	Eemnes	154	31	kleiwand
Totaal		522	486	

Oostdijk leidde niet tot resultaten. Aan het afbrokkelende pleisterwerk van de betonblokken kon weinig worden gedaan. Wel zijn alle gaten waren opnieuw met zand gedicht en de begroeiing voor de wand is verwijderd. Op enkele graafpogingen na werd verder toch niet tot vestiging overgegaan. Hetzelfde verschijnsel deed zich voor bij de met leem en voor de oude afgegraven wand

tot broeden tegen 449 in 2004 (mededeling Wim Smeets). Verder zijn er elders uit het land eveneens berichten over beperktere aantallen broedparen. De altijd zeer grote kolonie in Rijswijk (Gld.) bleef van broedparen verstoken en dit gold ook voor de kolonie op de golfbaan de Batouwe bij Tiel. De toch welvrij ver van het Gooi liggende kunstwand van de Ooievaarsplassen (onder de

Naardermeer en Eemland, aardkundige monumenten

Het Naardermeer en de kolkgraten van Eemland hebben in juni 2005 de status van aardkundige monument gekregen.

De aanwijzing had plaats op initiatief van respectievelijk de provincie Noord-Holland en de provincie Utrecht. Het beheer van beide monumenten is in handen van Natuurmonumenten.

Aardkundige monumenten zijn gebieden die vanwege karakteristieke kenmerken een monumentale waarde hebben.

Aardkundige waarden vertellen iets over de ontstaanswijze van het landschap. De sporen die zijn achtergelaten door ijs, wind en water wordt 'aardkundig erfgoed' genoemd. Het draagt sterk bij aan het onderscheid tussen de verschillende regio's in Nederland en verleent elk gebied zijn eigen identiteit.

Het Naardermeer is aard-

kundig bijzonder omdat het een natuurlijk veenmeer is, het gevoed wordt door kwelwater vanuit een stuwwal (Utrechtse Heuvelrug) en het een overloopgebied is van de Vecht.

Ook groeit er in het water nog steeds veen aan. Het Naardermeer is het eerste beschermde natuurgebied van Nederland. Met de aankoop van dit gebied ontstond in 1906 de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten.

Het Naardermeer is het vierde aardkundige monument in de provincie Noord-Holland. De drie eerder onthulde monumenten staan in Spaarnwoude, Egmond aan Zee en Westerland op Wieringen.

Wielen of waaien

De kolkgraten in Eemland - die wielen of waaien worden genoemd - zijn ontstaan waar de

rivier de Eem met kracht door de dijken brak.

Dit gebeurde veelvuldig bij de monding als de noordenwind water uit de Zuiderzee de Eem instuwde.

Zo'n dijkdoorbraak ging met zoveel geweld gepaard dat grote stukken veen werden weggeslagen. De gaten waren te diep om te dempen. Daarom werd de dijk om de wielen of waaien heen gelegd.

Zo ontstond in Eemland een typisch landschap met een aangesloten rij van dertien waaien langs een kronkelende dijk. Een zeer open landschap waar riet- en weidevogels zich thuis voelen en waar het prachtig wandelen en fietsen is. Het gebied is sinds de Middeleeuwen nauwelijks veranderd.

Ines van Hees

Overgenomen uit: Van Nature, juli/augustus 2005.

Meesje waarschuwt voor specifiek gevaar

Er blijken verborgen boodschappen te zitten in de karakteristieke alarmroep van de Amerikaanse matkop. Het opvallende `chick-a-dee'-geluid van deze meesachtige vogel blijkt variaties te bevatten die soortgenoten waarschuwen voor de grootte van een roofdier dat in de buurt komt. Afhankelijk daarvan reageren de matkoppen verschillend. Biologen van de University of Washington rapporteren dit vandaag in het Amerikaanse wetenschappelijke blad Science. Als matkoppen een roofvogel zien overvliegen waarschuwen zij elkaar met een hoge fluittoon. Maar als zij een roofvogel op een tak of op de grond zien zitten, alarmeren de matkoppen hun soortgenoten met

een `chick-a-dee'-roep. De onderzoekers ontdekten dat de vogels daarbij aangeven hoe groot het gevaar is door de roep vaker te herhalen en door meer `dees' toe te voegen naarmate het gevaar groter is. Een Amerikaanse oehoe, een grote uil die voor de matkop geen grote bedreiging vormt omdat hij niet snel genoeg is, lokte maar twee `dees' uit. De kleinere maar veel gevaarlijkere Dwerguil bracht daarentegen wel 23 `dees' teweeg. Een Kwartel, geen roofvogel en dus geen gevaar, kreeg ook maar twee `dees'; `chick-a-dee-dee'.

De onderzoekers legden meer dan 5.000 van de alarmroepen vast van matkoppen die reageerden op uiteenlopende vijanden, zoals uilen, haviken, valken, huis-

katten en fretten. Gevaarlijker vijanden, meestal kleine wendbare roofvogels, lokten systematisch het meeste `dees' uit. In reactie op de `chick-a-dee'-roep vliegen de matkoppen in groepjes op de belager af om hem weg te jagen. Via de informatie uit de alarmroep weten ze hoe goed ze moeten oppassen.

Het onderzoek maakt duidelijk dat deze vogels een zeer ontwikkeld en precies communicatiesysteem hebben. De biologen gaan nu ook de fluittoon bestuderen, om te zien of matkoppen daarin dezelfde differentiatie maken.

Dit artikel verscheen op 24 juni in NRC Handelsblad en is afkomstig van de redactie wetenschap.

Vogelpest

In augustus dook de vogelgriep (vogelpest) weer op in Zuidoost-Azië. De epidemie heeft daar al twee jaar tot enorme sterfte onder pluimvee geleid en bijna zestig mensenlevens geëist. De regio is eigenlijk een permanente brandhaard. De betrokken autoriteiten gingen onmiddellijk over tot desinfectering in besmette gebieden en preventief inenten van pluimvee. In Nederland wil men daar in verband met commerciële belangen niet toe overgaan. Niet erg diervriendelijk, want bij de vorige uitbraak in ons land van enige jaren geleden werden maar liefst 30 miljoen kippen, kalkoenen, ganzen en eenden 'geruimd'. Na de eerste melding zijn er uitbraken gemeld uit Mongolië, Kazachstan, en Novosibirsk in het zuiden van Rusland. Het opschuiven zette naar het westen voort en het Russische ministerie van Landbouw meldde later een uitbraak in de zuidelijke Oeral. Volgens de pers hebben de Russen hierop besloten de jacht vervroegd te openen. Zij beschuldigen het westen van bangmakerij over de vogelgriep die te maken zou hebben met de toenemende productie en verkoop van pluimvee van eigen bodem, die ten koste zou gaan van de westerse import.

Waarom zoveel aandacht? Daar zijn in ieder geval drie belangrijke punten verantwoordelijk voor. Het eerste is dat de vogeltrek is begonnen en de vrees bestaat dat trekvogels in besmette gebieden in contact komen met pluimvee. Sterfte hieronder komt door de onnatuurlijk hoge dichtheden waaronder dit gehouden wordt meer

voor, maar een epidemie raakt rechtstreeks de handel. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit reageerde onder druk van de commerciële pluimveehouderij en op aandrang van de Tweede Kamer onmiddellijk. Aan deskundigen werd met spoed om advies gevraagd over de noodzaak van het binnenhouden van kippen, eenden en ander pluimvee tijdens de trekperiode. De commissie heeft zich uitgesproken voor een ophokplicht voor commercieel gehouden pluimvee tot begin volgend jaar. Een EU-commissie oordeelde dat ophokken niet noodzakelijk is. Verder bestaat de vrees dat het H5N1-virus gaat muteren en daardoor voor mensen gevaarlijk wordt. Hierna zou een wereldwijde epidemie (pandemie) kunnen ontstaan, vergelijkbaar met de Spaanse griep die zeer veel slachtoffers heeft geëist. Ook hier komt de commercie om de hoek kijken. In Canada is berekend dat er een economische crisis zal ontstaan door het teruglopen van het luchtvaarttoerisme en de gevolgen voor het verzekeringswezen (sic!).

Het blijft de vraag of de besmettingskans door trekvogels wel reëel is. Kippen die buiten lopen worden vier keer per jaar op besmetting gecontroleerd. Tot nu toe is nog niet vastgesteld dat wilde vogels verantwoordelijk zijn voor besmetting. In het wild levende zwanen, ganzen en eenden houden zich nooit op bij rondscharrelende kippen. Bovendien is de kans op besmetting door uitwerpselen van overvliegers wel heel gering en die moeten dan ook nog eens besmet zijn. De trektheorie werpt

ook vragen op. Vanuit de besmettingshaarden in Azië en in de voormalige USSR lopen geen trekroutes over Nederland en er overwinteren evenmin vogels uit die regio hier. Het NOS journaal van 12 augustus maakte het wel heel bont door te verkondigen dat de vogelpest tijdens de laatste uitbraak was overgebracht door vogels die uit Vietnam afkomstig waren. Foute voorlichting, want alleen kooivogels uit dat land komen hier via de handel terecht.

Er is nu een theorie dat vogels van verschillende trekstromen vanuit onbesmette gebieden en de besmettingshaarden in het oosten van Afrika overwinteren en elkaar daar zouden kunnen besmetten. Wat een onzin! Opvallend is dat Nederland wel en andere landen die ook op trekwegen liggen en pluimvee houden niet zijn getroffen. Is er wel eens gedacht aan besmetting via toerisme, de aanvoer van zeer veel veevoer, diertransporten etc? Wetenschappers hebben vastgesteld dat het aantal verbindingen van luchthavens (denk eens aan Schiphol) een belangrijke rol speelt bij het verspreiden van virussen. Voorlopig houd ik het erop dat de kerosinevinken, andere mobiliteitsbevorderaars en handelsstromen een rol spelen en niet de trekvogels. Onderzoek naar de ware oorzaken verdient prioriteit.

Op excursie met de Vogelwerkgroep van Het Gooi en Omstreken!

7 augustus 2005

Een vogel- en sfeerverslag van een gast en beginnend vogelaarster

Gelukkig... voor mij... deelt het bestuur van deze vogelwerkgroep in de Korhaan van maart 2005 mee, dat familieleden, vrienden en kennissen van leden ook welkom zijn bij diverse activiteiten van de vogelwerkgroep. Jan de Vlieg, vriend van mij, volgt dit welkom op en nodigt mij uit voor een excursie door: Noord Holland met vogels van de zee en de zoute slikken, het duin en van de zoete en zoute slikken, en binnenwateren onder begeleiding van Wim le Clerq en Bertus v.d. Bink.

Ik neem me voor, naast de vogelwaarneming, ook de sfeer van die dag goed op me in te laten werken en mee te nemen in de

verslaglegging.

Tot nu toe heb ik namelijk 2 typen vogelaars ontmoet: de fanatieke en ontspannen vogelaars en ervaren dat ik het meest léér en onthoud van die fanatieke vogelaars, maar dat ik emotioneel meer bij de vogelwereld betrokken word door de ontspannen vogelaar, die me rustig mee op weg neemt.

Ik vraag me dan ook af met welk type vogelaars ik vandaag te maken krijg.

Om zes uur in de ochtend, wanneer ik vanuit Utrecht op weg ben naar Jan, die in Soest woont, neem ik me voor me vandaag te richten op iedereen van wie ik wat kan leren over de vogels die we deze dag gaan zien.

Jan neemt me mee naar het station in Bussum Zuid, waar de groep zich om 7.30 uur verzamelt.. Een heldere lucht met het vooruitzicht op een zonnige dag is er dan nog niet, maar "we gaan lekker vogelen".... straalt van iedereen af.

Het vogelen begint al in de auto, op weg naar Den Oever, en dan weet ik dat ik met fanatieke vogelaars te maken heb.

Weilanden vol kievitten op weg naar het Zuiden, kokmeeuwen, grauwe gans, blauwe reigers, een buizerd, houtduiven, eksters, zilvermeeuwen, stormmeeuwen, bergeenden, een aalscholver in de lucht, spreeuwen, lepelaars en de zwarte vrouwen ook een prachtige regenboog!

Het bijzondere van het vogelen in de Wieringen

Om een uur of acht arriveren we in het gebied dat de naam Wieringen draagt in Den Oever. De begeleiders berichten al over dit bijzondere gebied in de voor aankondiging van deze excursie. Daarom eerst iets meer over dit bijzondere gebied.

Het eilandkarakter

Het bijzondere landschap en de rijke geschiedenis geven

Wieringen een geheel eigen karakter. Met uitzondering van Texel is er in de Kop van Noord-Holland of ergens anders in Nederland geen vergelijkbare plek te vinden. Vanwege het eilandkarakter woon je dan ook niet in....maar op Wieringen.

Een bijzonder landschap

Regen- en grondwater stroomt al van oudsher van de hogere keileemgronden via greppels of 'sjanen' naar de Waddenzee en de lager gelegen kogen aan de zuidkant van Wieringen. Het is bijzonder dat dit zoete water zo in een zout milieu terecht komt. Dit zie je in Nederland verder alleen op Texel. Het zorgt voor een gevarieerde begroeiing. De lagere delen aan de Waddenkant van Wieringen zijn een belangrijk gebied voor wadvogels. Tijdens de vogeltrek is Wieringen een drukbezochte pleisterplaats.

Omringd door verschillende soorten water

Wieringen ligt aan de Waddenzee, het IJsselmeer en aan het Amstelmeer, dat met het Noord-Hollandse binnenwater in verbinding staat. Aan alle kanten liggen havens, waardoor het een functie kan vervullen in drie heel verschillende circuits van watersport en professionele vaart. Deze combinatie komt in Nederland verder niet voor.

Bewoners

Momenteel wonen er bijna 8.300 personen op Wieringen. Ruim de helft daarvan leeft in Hippolytushoef, ruim een kwart in Den Oever en de rest verspreid over Westerland, Oosterland, De Haukes, Stroe, Wester- en Oosterklief en Waard-Nieuwland. De laatste tien jaar hebben zich ongeveer 300 nieuwe bewoners in het gebied gevestigd.

Doorsneden door de N99

Het mooie landschap van Wieringen is aangetast door de N99 die het voormalig eiland in de lengte in tweeën deelt. Vooral het stuk weg van Hippolytushoef naar het Amstelmeer verstoort het kleinschalige landschapsbeeld.

De kwetsbaarheid van de natuur

De afsluiting van de Zuiderzee, ingrepen in de waterlopen en de inlaat van water uit het IJsselmeer en het Amstelmeer bedreigen de bijzondere waterhuishouding van Wieringen. De met de zoet/zoutgradiënt samenhangende soortenrijkdom neemt zienderogen af. Ook andere waardevolle ecologische elementen, hoe klein ook, worden ondermeer bedreigd door steeds intensiever agrarisch gebruik.

De toekomst van Wieringen

In de Ontwikkelingsvisie voor Wieringen wordt gekozen voor het vergroten van de potenties van de toeristisch/recreatieve sector, met behoud van de ecologische waarden. Hiertoe behoort o.a. het graven van een Wieringer-randmeer om het eiland-idee te vergroten en de poort van Holland en het verdiept aanleggen van een deel van de N99. En dan nu snel naar mijn eigenlijke opdracht: het schrijven van een verslag van deze vogelexcursie.

Stopplaatsen

1. Haven van Den Oever

Een koude en veel wind daar in de haven, maar het blijft droog.

Met de telescopen op de schouders, verrekijkers om de nek, vogelboeken in de zak en pen en aantekenboekjes bij de hand, lopen ze (ik kijk er namelijk nog met ontzag naar...)lopen we stapje voor stapje, kijkend en turend naar de zandbanken, zee en de lucht. Heel prettig is die rustige gang van vogelaars. De volgende vogels worden waargenomen:

Visdiefjes, zwarte stern, futen, eidereenden, grote mantelmeeuwen, zilvermeeuwen, goudplevier, oeverlopers, kneuen in groepsverband, en zo'n 120 lepelaars aalscholvers als een "begrafenisstoet", bergeenden, knobbelzwanen, tureluurs, eidereenden, oeverlopers, meerkoet en...? kanoeten in zomerkleed... kluten, bergeenden in de rui, eksters, bontbekplevier, steenloper, witte kwik, wintertaling, kokmeeuwen en ook!: een regenwulp

2. Sluizen van Den Oever

We vertrekken daarna naar de sluizen van Den Oever. Zijn de "echte" vogelaars voldaan met de waarnemingen in de haven? Ik denk het niet, want het enthousiasme is nog even groot. Wat me namelijk opvalt is dat er nauwelijks wordt gepauzeerd. Iedereen eet/drinkt zijn/haar broodje koffie/sinassap/of iets anders naast de auto tijdens het instappen of even tussendoor.

In de sluizen worden de volgende vogels waargenomen: Meerkoeten, kuifeenden en krakeenden.

We zijn er maar kort, omdat er weinig nieuwe vogels gezien worden en gaan al snel door naar de volgende kijkplaats. Over fanatieke vogelaars gesproken!

Maar dán ben ik ook nog helemaal niet moe! Mijn enthousiasme groeit alleen maar, omdat ik merk dat ik steeds meer zie en óók onthoud!

3. Onderweg en bij de

Kleiput...

Dit gebiedje ligt buiten de nieuwe waddendijk. Er zijn twee plasjes: Zandkes en de Kleiput. Deze gebiedjes zijn na de dijkverhoging van 1977-1981 in bezit gekomen van Natuurmonumenten. De Zandkes is ondiep en interessant voor steltlopers en eenden. De Kleiput is dieper en omgeven door een rietkraag. Onderweg daar naar toe worden gezien: De rosse grutto, kopmeeuw en stormmeeuw, smelleke, kluut, scholekster, oeverlopers én de zwarte ruiter

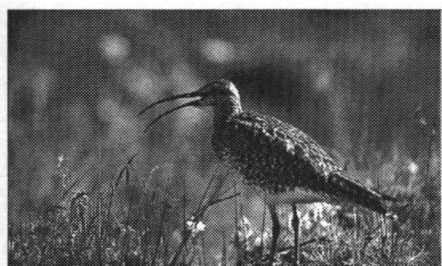
en dan ook nóg... de zilverplevier in zomerkleed..heel bijzonder volgens de vogelaars. Ik kan er ook naar blijven kijken! ook: het ringmusje en grote groepen wulpen,(met de snavel naar de gulpen) de boerenzwaluw en de witte kwikstaart.

4. Op weg naar Stroe

Na het verlaten van de Kleiput gaan we op weg naar Stroe, ook

een plaatsje “op de Wieringen”. Prachtige “stekjes” zien we onderweg met benijdenswaardige huisjes en plekjes. Een omgeving die ik herken als dochter van een boer, die opgroeide in zo’n omgeving. Onze chauffeur en begeleider Wim de Clerq geniet ook heel erg van deze rit en ziet zich in

gedachten hier al tijdelijk wonen. Er wordt herhaaldelijk gestopt bij het waarnemen van: een veld met zo’n 3000 wulpen, torenvalken, putters, patrijzen en grauwe ganzen.

5. Hippolyteshoef in het vogelreservaat Normerven

We klimmen naar boven naar een prachtig uitzichtpunt over een deel van de Waddenzee en groene weilanden. Hier maken we ook de groepsfoto.

Vogelaars zien niet, maar nemen wáár!

Waarnemingen op dit uitzichtpunt: zo’n 2500 bergeenden, bruine kiekendief (met jong), tureluurs, bonte strandloper, nijlgans, wilde eenden, kluten (met de snavel naar de snuuten... leer ik), krombekstrandloper, dwerg-

meeuwen, bonte strandloper, opnieuw een goudplevier in zomerkleed, strandplevier, nog een regenwulp, bontbekplevier, slobbeenden, rotgans, grauwe gans, nijlgans, opnieuw leplaars, grote gele kwikstaart, gazant, Kievitten, grutto; s kleine mantelmeeuw, waterhoentje in het slotje en torenvalken, uitrustend op het stenen terras voor het water.

En dán slaat het noodlot toe voor een jonge bergeend: een grote mantelmeeuw heeft trek en kan zo’n jong bergeendje wel aan! De emoties van de meeste vogelaars, die dit gebeuren door de verrekijker continue blijven volgen, komen boven in uitdrukkingen, zoals: “ach.. kijk... wat gebeurt”...”ze gaat eraan”...”is ze al dood”... kijk nou toch”... ”zo’n bergeendje heeft geen enkele kans”... is ze nou dood of nog niet?”.

Ik merk dat ik deze emoties nu weer niet zo goed kan volgen... ik vind dit gebeuren wel thuis horen in de natuur. Wat me wel opvalt is dat zo’n bergeendje op geen enkele manier wordt beschermd door de wolwassen bergeenden.

En ook... wat vogelaars noemen...“een misty bird: discussie onder professoren”! (een niet te definiëren vogel bij vogelaars) In zo’n situatie mag er absoluut

niet gegokt worden over het soort vogel! Tenslotte: het ziet daar zwart van scholeksters en: de waarneming van een witgatje

6. Natuurgebied Petten

Het begint te bewolken en ik heb voor vandaag wel even genoeg van het vogelen, maar dat gevoel wordt nog niet beantwoord door mijn mede-deelnemers.

Sommige deelnemers begeven zich direct hogerop achter de duinen, waar de wind intussen flink is toegenomen en de telescopen nauwelijks blijven staan. Ik blijf onder de duinenrij en daar worden nog de volgende vogels waargenomen:

grote stern,
opnieuw de zwartpoot ruiters, grote mantelmeeuw en: de groenpootruiter

En daarna gaan we dan toch echt huiswaarts. Omdat ik achterin de auto zit en de “voorzitters” nog heel wat afbabbelen over de tocht en overige vogelervaringen, doezel ik een beetje weg, rozig van de wind, moe van alle indrukken, maar gelukkig met deze bijzondere dag!

Jantje Leenders, Utrecht

De Eerste Digitale Nieuwsbrief Vrijwilligersgroepen Natuurbeheer

Veel mensen zijn werkzaam bij het beheren en onderhouden van het landschap. Deze werkzaamheden zijn zeer uiteenlopend. Van maaien van rietkragen tot het herstellen van soms wel 100 jarige oude heemtuinen. Maar ook het op gevaarlijke hoogtes plaatsen van nestkasten voor uilen, tot het knotten van wilgen. Door samenwerking met elkaar wordt veel hectare natuurgebied onderhouden en flora en fauna beschermt.

Voor het uitwisselen van ervaring en nieuwtjes of als u nieuwe mensen nodig heeft in uw werkgroep, heeft Landschap Noord-Holland deze nieuwsbrief 'Vrijwilligersgroepen Natuurbeheer' ontwikkeld. Heeft u een oproep, leuk verhaal, bijzondere werkervaring of iets anders dat u graag wilt delen met andere vrijwilligers, mail dan uw tekst naar l.zeinstra@landschap-noordholland.nl of eventueel via de gewone post naar Landschap Noord-Holland, t.a.v. L.Zeinstra, Postbus 257, 1900 AG Castricum.

De nieuwsbrief zal elke 4 maanden per e-mail verspreid worden en op de website van Landschap Noord-Holland te vinden zijn. Alleen als we bij Landschap Noord-Holland geen e-mailadres hebben van een vrijwilligersgroep zal deze per 'gewone' post worden toegezonden. Dat kost veel extra werk, dus we vragen iedereen om te zorgen dat er bij ons één e-mailadres van uw vrijwilligersgroep bekend is. Dat is ook handig voor u zelf, want zo kunt u ook eenvoudig (via email) binnen uw eigen vrijwilligersgroep de nieuwsbrief verder verspreiden

Nieuwsbrief Vrijwilligersgroepen Natuurbeheer

Augustus 2005 nr. 1

en dat is ook de bedoeling: deze nieuwsbrief is voor alle vrijwilligers van alle groepen bedoeld.

Twee rubrieken zullen steeds terugkeren in de nieuwsbrief: Arbo en de activiteitenkalender. Onder de rubriek Arbo zullen alle nieuwe ontwikkelingen op gebied van arbozaken beschreven worden. Bij de activiteitenkalender worden de verschillende data opgenomen van de activiteiten. Ook voor deze rubrieken kunt u kopij aanleveren.

Deze eerste nieuwsbrief zal vooral gebruikt worden voor Arbozaken en vooraankondiging Vrijwilligersdag.

Arbo RI&E en PvA is samen één A4-tje

We kijken altijd goed uit, we doen nooit gekke dingen en voor die paar keren dat we aan het werk zijn gaan we ons zelf geen hoofdbrekens bezorgen over wat er allemaal mis kan gaan; dat is nogal eens de redenering. Toch is 'veilig werken in het landschap' een belangrijk onderwerp. Sinds 2001 is Landschap Noord-Holland via Arbomappen, instructieavonden, gereedschap- en

machinecursussen, brieven en artikelen bij vrijwilligers gaan aandringen op het naleven van Arborichtlijnen en het maken van een Risico-Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) en een Plan van Aanpak (PvA). Veel vrijwilligersgroepen beginnen niet aan een RI&E en PvA omdat ze de indruk hebben dat het een titanenklus is. Landschap Noord-Holland vindt het erg belangrijk dat alle aangesloten werkgroepen een RI&E en PvA hebben. Werken met de informatie van RI&E en PvA bevordert de veiligheid van iedere vrijwilligers. Bovendien is het nodig omdat in toenemende mate de verzekeringsmaatschappijen schadeclaims proberen te verhalen op derden. Ze zoeken daarbij naar nalatigheden van verantwoordelijken zoals opdrachtgevers, mensen die het werk aansturen of complete werkgroepen. De gevolgen kunnen zijn dat schadeclaims of ziektekosten niet vergoed worden of op werkgroepen worden afgewenteld. Landschap Noord-Holland wil de werkgroepen gaan ondersteunen bij het maken van een RI&E en PvA. Dit doen we door een Arbo-instructieavond te organiseren op dinsdag 13 september 2005.

Arbo-instructieavond

Veel vrijwilligersgroepen beginnen niet aan een Arboplan omdat ze denken dat dit veel te veel tijd en energie kost. Bij zo'n plan hebben ze dan de voorstelling van een boekwerk dat pas tot stand komt nadat een vele pagina's tellend vragenformulier over de mogelijke risico's is ingevuld. Deze voorstelling komt niet overeen met de werkelijkheid.

Zowel een risico-inventarisatie als een Plan van Aanpak (Arboplan) moeten beide op één A-4tje passen. Dat is de uitdruk-

kelijke wens van de Arbodienst. Op de Arbo-instructieavond van dinsdag 13 september gaan we een Arboplan maken. Heeft u als groep nog geen Arboplan, stuur dan iemand naar deze avond! De map 'Arbo in het Nederlandse Landschap' die de vrijwilligersgroepen in bezit hebben kan daarbij als hulpmiddel worden gebruikt. Neem de map mee naar de cursus.

Plaats:
Korte Cieweg 2A-6A Castricum
Tijd: 19.30-22.00 u.
Datum: 13 september 2005

Wilt u informatie over de avond of wilt u zich opgeven dan kan dat bij Peter Mol, tel. 0251-362760 of via e-mail p.mol@landschapnoordholland.nl

. Of bij het secretariaat van Landschap Noord-Holland: 0251-662255.

Vooraankondiging Vrijwilligersdag

Landschap Noord-Holland houdt op zaterdag 19 november de vrijwilligersdag, bedoeld voor alle vrijwilligers van vrijwilligersgroepen die actief zijn in natuur, landschap en de vrijwilligers die actief zijn op een van de kantoren van Landschap Noord-Holland.

De dag begint waarschijnlijk om 14.00 uur en duurt tot 21.00 uur en vindt waarschijnlijk plaats in en om Callantsoog. Een mooie kans om andere vrijwilligers te spreken, de benen te strekken en naar boeiende praatjes te luisteren. De exacte locatie, program-

ma en tijd worden medio oktober bekendgemaakt.

Leg de Vrijwilligersdag alvast vast in je agenda en geef het door aan iedereen die het weten moet!

Activiteitenkalender tot december 2005
13 september
Arbo-avond aan de Korte Cieweg in Castricum
24 september
Werkdag in het Landschap, Scharwoude
6 november
Landelijke Natuurwerkdag
19 november
Vrijwilligersdag

De volgende nieuwsbrief kunt u verwachten in januari 2006.

SOVON en Vogelbescherming Nederland hebben 2005 uitgeroepen tot het Jaar van de Tapuit.

De Tapuit is stiekem als broedvogel uit Nederland aan het verdwijnen. Van de enkele duizenden paren in de jaren zeventig bleken er in 1998-2000 hooguit 600-800 over te zijn. Een voorzichtige schatting leert dat het er in 2004 misschien nog maar 380-420 waren. De vrije val is beslist nog niet gestuit!

Hoeveel Tapuiten precies er nu nog in Nederland broeden, is echter niet duidelijk: in het LSB worden niet alle potentieel geschikte duin- en heideterreinen onderzocht. Bovendien blijkt nog geregeld verwarring op te treden tussen doortrekkers en broedvogels. Ter indicatie: in de broedvogelatlas bestond 36% van de meldingen uit mogelijke broedgevallen. Bij vrijwel geen andere zangvogel was dit percentage zo hoog. Verder zijn er

aanwijzingen dat veel territoriale paren niet tot broeden overgaan, dan wel gering broedsucces kennen. Bij SOVON en Vogelbescherming Nederland leeft het besef dat een beter beeld van voorkomen en broedsucces - en van de factoren die dat bepalen - noodzakelijk is voor betere bescherming. Daarom is de Tapuit verkozen tot 'Vogel van het Jaar 2005'. Centraal staat een landdekkende inventarisatie van duin- en heidegebieden. Daarbij is jullie hulp natuurlijk onontbeerlijk. Naast het reguliere inventarisatiewerk wordt extra aandacht gevraagd voor gedrag (paarvorming, eifase, aanwezigheid van jongen) en habitatbeschrijving. In deze telinstructie wordt beschreven welke gegevens we graag willen verzamelen.

De landdekkende inventarisatie

In 2005 streven we er naar om alle potentieel geschikte broedgebieden op Tapuiten te onderzoeken. In ons land is de Tapuit vooral een bewoner van het open duingebied en heidevelden. Hier gaat de voorkeur in de eerste plaats uit naar open terreinen met lage begroeiing die worden afgewisseld door kale, zandige plekken. Het tellen van grote gebieden, die vaak meerdere paren kunnen herbergen, heeft de hoogste prioriteit. Maar ook kleine gebieden met potentieel geschikt broedhabitat moeten onderzocht worden. De inventarisatie wordt uitgevoerd volgens de methode van de territoriumkartering, zoals gebruikelijk in LSB en BMP. Elk onderzoeksgebied zal vanaf half april tot in juli minimaal driemaal bezocht moeten

worden, bij voorkeur echter vaker. Waarnemingen van Tapuiten worden op een kaart en formulier genoteerd en op basis hiervan wordt aan het eind van het seizoen het aantal territoria bepaald. Voor deelname en informatie, zie het kopje Deelname.

Nauwkeurig observeren

Omdat de periode van doortrek en het broedseizoen elkaar overlappen, zal onderscheid gemaakt moeten worden tussen niet- broedende vogels en broedvogels. Daarnaast willen we graag weten in hoeverre territoriale paren daadwerkelijk tot broeden overgaan, en wat het broedsucces is. Om hier een beeld van te krijgen, willen we alle tellers dan ook vragen om aanwezige vogels goed te observeren gedurende de opeenvolgende bezoeken. Territoriale vogels laten zich doorgaans goed onderscheiden van doortrekkende exemplaren. Hieronder volgt een korte uiteenzetting van de belangrijkste gedragingen van Tapuiten gedurende een drietal fasen in de broedcyclus.

1. Fase voorafgaand aan de eileg

Vanaf eind maart of begin april komen de eerste vogels in de broedgebieden aan. Dit zijn meestal de mannetjes, die doorgaans zo'n vier tot zeven dagen eerder op de broedplaatsen verschijnen dan de vrouwtjes. Na aankomst bakenen de mannetjes meteen een territorium af dat wordt verdedigd tegen soortgenoten. In deze periode wordt driftig gezongen, vaak in combinatie met het uitvoeren van baltsvluchten (vogel stijgt bijvoorbeeld steil op met een gelijkmatige vleugelslag, en glijdt vanaf het hoogste punt met gespreide vleugels en staartveren langzaam neerwaarts). De paarvorming begint met het verschijnen van de

vrouwtjes en duurt een paar dagen. Tapuiten zijn overwegend monogaam. De paarvorming wordt met een opvallende imponeerdans door het mannetje ingeleid. Het mannetje springt rond het vrouwtje, vliegt hierbij af en toe tot een meter op, zingt heftig en zet de veren uit. Als een mannetje een vrouw heeft verworven wordt de balts gecombineerd met het zoeken naar geschikte broedplaatsen. Het mannetje toont verschillende nestplaatsen, maar het vrouwtje kiest uiteindelijk.

De Tapuit is een uitgesproken holenbroeder, die bij voorkeur in oude konijnenholen nestelt. Maar ook andere broedlocaties zoals onder steenhopen, onder stapels takken of in rotte stammen worden benut. Het nest is vaak lastig te bereiken en bevindt zich doorgaans aan het eind van een 20-50 cm nauwe gang. Nestbouw vindt hoofdzakelijk in de ochtenduren plaats en wordt vaak alleen door het vrouwtje verzorgd. Voor een tweede legsel of een vervolglegsel wordt vaak een nieuw nest gebouwd. Ook nu zingt en balst het mannetje frequent en verliest hij het vrouwtje vlak voor de eileg nauwelijks uit het oog.

2. Eifase

Ongeveer 20 dagen na aankomst wordt gestart met de eileg. In Nederland valt de piek in eileg in de eerste tien dagen van mei. Met het leggen van de eerste eieren wordt het gedrag op de broedplaats minder uitbundig. Terwijl het vrouwtje op de eieren zit, houdt het mannetje zich voornamelijk in de buurt van het nest op, zingt minder frequent, maar schroomt niet om in aangrenzende territoria ook andere vrouwtjes het hof te maken. Toch is hij bijzonder alert op zijn broedende partner. Het vrouwtje verlaat eens in de twee uur gedurende maximaal een

kwartier het nest om te foerageren of te poetsen. Het mannetje volgt haar en als het te lang duurt dwingt hij haar desnoods terug naar het nest. Het legsel bestaat meestal uit 5 of 6 eieren (range 3-7). De vorming van tweede legsels komt regelmatig voor, terwijl het starten van vervolglegsels, nadat een eerdere poging is mislukt, eigenlijk regel is. Deze legsels zijn door de bank genomen kleiner dan het eerste. Na ongeveer 14 dagen broeden komen de eieren uit.

3. Jongenfase

In de jongenfase, waarvan de piek in de tweede helft van mei valt, wordt het gedrag van de broedvogels weer wat duidelijker. Aangemoedigd door de bedelende jongen vliegen de ouders af en aan met insecten en larven om hun kroost te verzorgen. In de eerste dagen na het uitkomen van de eieren is dit vooral de taak van het mannetje. Het vrouwtje dekt frequent de jongen af, maar naarmate de jongen ouder worden begint ze het mannetje steeds meer te ondersteunen.

Bij terugkeer met voedsel naar het nest gedragen de oudervogels zich meestal niet schuw. Vliegend van uitkijkpost naar uitkijkpost zekert de vogel kort de omgeving en nadert zo stilaan het nest. In de loop van de nestperiode verschijnen poepjes en sporen in het zand bij de nestingang. Normaal gesproken verlaten de jongen na ongeveer twee weken het nest, soms eerder. De jongen zijn op een leeftijd van 17 tot 19 dagen vliegvlug. Hierna worden ze nog zo'n 10 tot 15 dagen in de buurt van het nest gevoerd. In deze periode kan het vrouwtje reeds een tweede legsel bebroeden.

Niet-broedvogels

Doortrekkers onderscheiden zich van broedvogels door 'lauw'

gedrag. Anders dan broedvogels zijn ze bij benadering niet nerveus en alarmeren evenmin. De vogels zingen doorgaans niet en houden zich soms solitair, maar meestal met meerdere soortgenoten gedurende een aantal dagen op in vaak ongeschikt habitat. Interpretatie wordt lastiger als doortrekkers zich mengen met lokale broedvogels. Ze lijken zich dan territoriaal te gedragen doordat ze (beperkt) vocaal actief zijn en ook wel bakkeleien met de lokale broedvogels. In zulke gevallen zal uitsluitel verkregen moeten worden omtrent het (vermeende) territoriale gedrag en zullen de potentiële broedplaatsen meermaals bezocht moeten worden.

Telgebied kiezen

De grootte van het telgebied wordt vooral bepaald door de overzichtelijkheid van het terrein en de beschikbare onderzoekstijd. Als motto voor de omvang van het gebied en de onderzoeksintensiteit dient vooral te gelden 'liever klein en goed onderzoeken, dan groot maar half'. Omdat Tapuiten doorgaans gebonden zijn aan open en vaak ook geaccidenteerde terreinen kan het gedrag van gelokaliseerde vogels vaak probleemloos vanaf een hoog punt worden gevolgd. Afhankelijk van de dichtheid zijn terreinen met een omvang tot 500 ha nog goed te behappen.

Bezoeken

Minimaal drie bezoeken aan alle geschikte delen in het terrein zijn noodzakelijk. Maar omdat het broedseizoen zich uitspreidt over een periode van minimaal 90 dagen gaat de voorkeur uit naar meer dan drie bezoeken. Bovendien zal het broedstadium bij meer bezoeken beter te duiden zijn. De timing van de bezoeken is zoveel mogelijk gericht op de broedcyclus van de Tapuit. Bij drie bezoeken wordt het eerste bezoek

bij voorkeur voorafgaand aan de eileg gebracht, eind april-begin mei. Het tweede bezoek wordt eind mei gebracht, als de meeste paren jongen hebben. Het laatste bezoek wordt half juni ter nacontrole gebracht. Bij meer dan drie bezoeken wordt het onderzoeksgebied vanaf eind april met kortere tussenpozen bezocht. De beste periode van de dag zijn de ochtenduren, vanaf een uur na zonsopgang. Besteed per territorium ieder bezoek minstens 20-30 minuten om de vogels te observeren en zo het broedstadium te kunnen bepalen.

Waarnemingen noteren

Noteer per bezoek alle waarnemingen van Tapuiten. Verifieer of de vogel gepaard of territorium houdend is en probeer, aan de hand van het gedrag (zie boven), het stadium in de broedcyclus te achterhalen. De volgende categorieën van waarnemingen worden onderscheiden: (1) ongepaard individu; (2) paar, waarschijnlijk geen nest; (3) paar, (waarschijnlijk) nest met eieren; (4) paar, (waarschijnlijk) nest met jongen; (5) uitgevlogen jongen. Categorieën (3) en (4) kunnen gebruikt worden bij zowel een nestvondst als bij gedrag dat op de aanwezigheid van een nest wijst. Wees vanaf half juni bewust van het feit dat een deel van de paren een tweede legsel kan produceren. Hou hier rekening mee bij de interpretatie. Noteer tenslotte de bezoektijden die u in de onderzoeksgebieden per bezoek heeft doorgebracht. Voor het noteren van aanvullende informatie over biotoop, zie het kopje het verzamelen van biotoopinformatie.

Bureauwerk

Zet alle waarnemingen over op een soortkaart. Zorg er voor dat alle waarnemingen per bezoek als zodanig herkenbaar zijn (1e

bezoek is 1, 2e bezoek is 2 enz.). Ga bij de bepaling van het aantal territoria (interpretatie) zoveel mogelijk uit van nesten of nestindicerende waarnemingen. Bij de vorming van een tweede legsel komen verplaatsingen voor. Pas op voor overtelling. Tel opnieuw de aanwezige paren en laat deze bij de interpretatie zoveel mogelijk opgaan in de reeds vastgestelde territoria.

Conform de LSB-criteria zijn voor het opvoeren van een territorium óf twee waarnemingen nodig van een volwassen individu of paartje in broedbiotoop, waarvan één tussen 10 juni en 31 juli, óf één territorium- of nest-indicerende waarneming tussen 15 april en 31 juli. Als fusie-afstand geldt een afstand van 200 meter. Stuur de soortkaart met interpretatie (geclusterde waarnemingen) samen met het telformulier naar SOVON.

Formulier

Noteer de resultaten op het speciale Tapuit-formulier, ook te downloaden via formulier (zie onderaan deze pagina). Vul in ieder geval de voorzijde en het bovenste deel van de achterzijde van dit formulier volledig in, ook wanneer géén Tapuiten in het gebied zijn vastgesteld! Vul per telgebied één formulier in. Een telgebied kan in één inventarisatieronde worden onderzocht zodat de bezoekdata en -tijden telkens op het hele gebied betrekking hebben (en dus niet 1e bezoek westelijk deel en 2e bezoek oostelijk deel). Losse meldingen kunnen worden doorgegeven op een regulier LSB-Z formulier. Nestvondsten kunnen worden doorgegeven via de (digitale) nestkaart van SOVON. Graag bij nestvondsten ook middels nacontrole vaststellen of het nest is uitgekomen, dan wel verlaten of gepreedeerd is. Geef indien bekend

ook aan wat de soort predator was.

Onder de kop 'Gegevens over het telgebied en het aantal territoria' worden o.a. het totaal aantal territoria (na interpretatie) en een globale landschapstypering middels de op het formulier aangegeven codes gevraagd. Onderaan het formulier wordt gevraagd de waarnemingen per bezoek in te vullen. Maak hierbij onderscheid in de vijf typen waarnemingen. Noteer ook data en tijden van bezoeken zonder tapuitwaarnemingen! De bezoekennummers moeten overeenkomen met de bezoekennummers op de soortkaart. Tenslotte wordt gevraagd in hoeverre de inventarisatie afweek van die in voorgaande jaren (aankruisen wat van toepassing is).

Het verzamelen van biotoopinformatie

Om meer te weten te komen over habitatvoorkeuren, de relatie tussen habitat en broedsucces en de oorzaken van achteruitgang, zouden we ook graag aanvullende informatie ontvangen over het biotoop in Tapuit-territoria. Dit onderdeel is facultatief. De informatie kan worden ingevuld op het onderste deel van de achterzijde van het telformulier. Van elk territorium dient een aparte beschrijving gemaakt te worden.

Habitatbeschrijving

Schat het oppervlakte-aandeel, in (eventueel tientallen) procenten, van de volgende vegetatietypen binnen het territorium: open zand (onbegroeid), mossen, 'lage' grassen (Buntgras, Schapegras), 'hoge' grassen (o.a. Bochtige Smele, Pijpenstrootje, Duinriet), heide en overigen. De beschrijving dient alleen betrekking te hebben op het terreindeel waarvan de betreffende Tapuit gebruik maakt. De grenzen van het territorium worden bij voorkeur door gedrags-

observatie zo goed mogelijk vastgesteld. Indien dat niet lukt, wordt een gebied met een straal van 100 meter rond de nestlocatie of rond het zwaartepunt van de waarnemingen beschreven.

Geef daarnaast aan of binnen het territorium al dan niet boomstobben, takken- of steenhopen of houtstapels aanwezig zijn. Geef tenslotte een globale karakterisering van het reliëf: veel hoogteverschillen (bv. stuifkoppen), weinig hoogteverschillen, of geen hoogteverschillen (terrein nagenoeg vlak) binnen het territorium aanwezig.

Nestlocatie

Indien het nest gelocaliseerd kan worden, graag aangeven of het zich bevindt in een (konijnen)hol, ingerotte stam of boomstobbe, takkenhoop, houtstapel, stenen of nestkast.

Konijnen

Geef een opgave van het gemiddeld aantal binnen het territorium waargenomen Konijnen, in de volgende zes aantalsklassen: 0, 1-5, 5-10, 10-20, 20-50, >50. Tel dus elk bezoek het aantal Konijnen om het gemiddelde te kunnen berekenen.

Geef daarnaast een schatting van het aantal Konijnenholen dat binnen het territorium aanwezig is. Omdat het verschil tussen nieuwe en oude (ongebruikte) hopen niet altijd even duidelijk te maken is, dient het totaal aantal hopen geschat te worden. Maak daarbij gebruik van dezelfde aantalsklassen als voor het aantal Konijnen.

Vos

Geef aan welke aanwijzingen er zijn dat Vossen wel of niet in het telgebied voorkomen. Maak daarbij onderscheid in: (1) Vossen of vossensporen in het gebied waargenomen tijdens het veldwerk, (2) geen vos(sensporen) waargeno-

men, maar volgens andere bronnen wel in het gebied aanwezig, (3) geen vos(sensporen) waargenomen, Vos waarschijnlijk ook niet in het gebied aanwezig en (4) geen vos(sensporen) waargenomen, al dan niet voorkomen van de Vos onbekend.

Beheer

Aankruisen welk(e) type(n) beheer recent binnen het territorium hebben plaatsgevonden: begrazing (type grazer noteren), plaggen of maaien, kappen of geen (recent) beheer.

Deelname

De districtscoördinatoren (DC's) van SOVON spelen een belangrijke rol bij de landelijke inventarisatie. Zij weten precies welke gebieden reeds zijn uitgegeven en waar nog tellers nodig zijn. Wilt u meedoen met de landelijke inventarisatie, neem dan contact op met de DC in uw regio of met SOVON (Jan-Willem Vergeer). Geef uw naam, adres, telefoonnummer en e-mail-adres door.

Op verzoek kan SOVON gebiedskaarten verzorgen (uitvergroete zwart-wit topografische kaarten). Bij de DC kunt u ook terecht voor informatie en extra telformulieren. Door mededelingen in districtsnieuwsbrieven, SOVON-Nieuws en deze site wordt u op de hoogte gehouden. Downloaden van inventarisatie-materiaal (dat voor 1 september verzonden moest zijn) is via www.sovon.nl verkrijgbaar. Voor correspondentie: SOVON, Antwoordnummer 5505, 6573 ZX Beek-Ubbergen.

Door Willem-Jan Hoeffnagel

Nieuwe Leden

MW A J HANSEN	JHR VAN SIJPESTIJNLN 39	1231 XM LOOSDRECHT Telefoon 035 6218895
MW C VAN DEN HOED	JHR VAN SIJPESTIJNLN 39	1231 XM LOOSDRECHT Telefoon 035 6218895
KNNV AFD. GOOI	THIERENSEWEG 11	1411 NAARDEN Telefoon 035 6946127
MW E J NIEBOER-VOGEL	CEINTUURBAAN 310	1403 AN BUSSUM Telefoon 035 6910912
M STRUYS	WALRAVEN VAN HALLHOF 32	3762 XP SOEST Telefoon 035 6014269
Adreswijzigingen		
MW D VAN BERKEL	HAARLEMMERHOUTTUINEN 61	1013 GM AMSTERDAM Telefoon 020 6914485
MW A M VAN HELDEN	SLOCHTERENLAAN 58	1405 AN BUSSUM Telefoon 035 6943819
C J SJOBEMA	SNIP 132	9728 XR GRONINGEN
M W J STEVENS	KASTANJELAAN 8	5953 KK REUVER Telefoon 06 10381640
MW C J VLUG	SCHAKEL 154	1231 SZ NIEUW LOOSDRECHT Telefoon 06 29365080
VOGELNATUURWACHT	KEMPHAANSTRAAT 1	1358 AD ALMERE
MW A DE VRIES-LEVIN	VAN RIEBEECKWEG 50	1212 EM HILVERSUM Telefoon 035 6217972
Bedankt		
MW E HENNY	BIJENMEENT 2	1218 GB HILVERSUM Telefoon 0294 412516

Haantjes

Gratis aangeboden:
literatuuroverzichten uit
vogel- en natuur(bescher-
ming/behoud)tijdschriften van
1979-1994. Reacties s.v.p.
binnen 14 dagen na het ver-
schijnen van dit nummer.
Leny Reddingius
Telefoon 035 6942508.

Te koop t.e.a.b.
Dutch Birding jrg 1(1) 1979
t/m jrg 25(6) 2003.
Dick Jonkers 035 5260456.

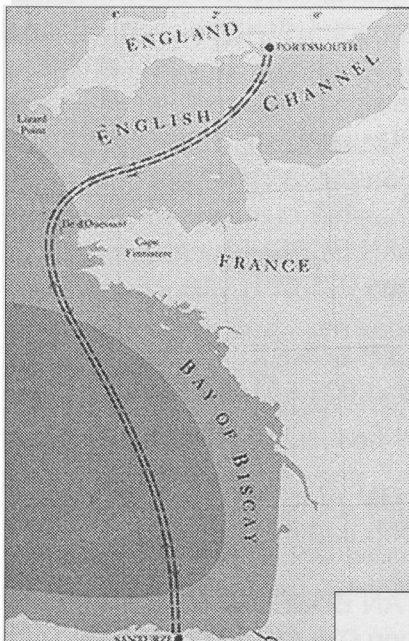
Rectificatie

In Korhaan nr 3 2005 is een artikel opgenomen over het Kleinst waterhoen dat plotseling in het Gooi was gesignaleerd. Het stuk was op verzoek van Natuurmonumenten geschreven voor het blad Van Nature door Phil Koken en Ruud van Beusekom. In Van Nature is per abuis de naam van Ruud niet vermeld.

Er is geen contact met de schrijver(s) opgenomen, omdat er in het verleden een standaardafpraak was met het blad Van Nature: wij mochten artikelen overnemen met bronvermelding. Daardoor is ook in ons blad Ruuds naam niet genoemd, geheel ten onrechte, want genoemde schrijvers zijn beiden verantwoordelijk voor de inhoud.

De redactie

BILBAO: auto, boot, zee,

maar ook winkels, cafés, restaurants, speelhalletjes en zelfs een heus casino. Bij daglicht begint het: vanaf het reusachtige bovendek met helikopterdek op 30 m hoogte speuren niet alleen vogelaars het water en de lucht tot aan de horizon af naar walvissen en dolfijnen, Grote, Middelste en Kleine Jager, Pijlstorm-vogels, Kok-, Zilver-, Geelpoot-,

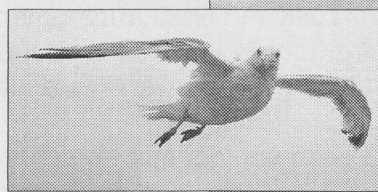
vliegende Zomertortel, beide soorten niet erg gebruikelijk zo midden op de oceaan. De vissen komen pas in de golf van Biskaje, zwemmend langs de boot, spuitend, opspringend en buiteland, maar vanaf 30m hoogte lijkt het minder groot dan het in werkelijkheid is.

Het was zondagmorgen 21 augustus: nog in het donker werden de eersten opgehaald om op tijd in Calais te zijn voor de oversteek naar Dover. Tijd genoeg voor de slappe lach wanneer iemand zich heeft verslapen. Om kwart over twee, sorry: kwart over een plaatselijke tijd sta je in Engeland en dan wordt het spannend.

Maar het gaat goed, het gaat beter, het gaat prima: ook de Engelsen houden zich aan de afspraak om overal links te rijden. De boot "Pride of Bilbao" ligt in Portsmouth en vertrekt rond middernacht, uren later dan was gepland. Wat een schuit zeg, een varende flatgebouw: 8 dekken hoog, 177 m lang, ruimte genoeg voor 2.500 passagiers, auto's, vrachtauto's en bussen. Kruissnelheid ruim 20 knopen per uur, dat is tegen de 40 km per uur. Niet alleen comfortabele hutten (elk met douche en toilet),

Drieteenen

Vorkstaartmeeuw, Sterntjes en vooral niet te vergeten vele Jan van Genten. Bijzondere waarnemingen zijn een Steenloperkje dat kwam uitrusten en een rond-

De aankomst na anderhalf etmaal in Bilbao is regenachtig, twee leden moeten spijtig genoeg direct weer terug, de bus brengt de overblijvende 32 leden droog naar het hotel midden in het centrum van de stad. In het hotel kunnen we pas om 12 uur terecht en daarom zijn we met gehuurde auto's en een busje

maar direct gaan vogelen, het is inmiddels droog geworden. 's Avonds vallen we met onze neus in de boter: het is een week lang feest in Bilbao en feesten kunnen

land, vissen, vogels en feest

die Basken: duizenden mensen op straat, kermis, kraampjes, muziek, dansen en vuurwerk. Niet zo maar vuurwerk, nee, vuurwerk dat zo spectaculair is dat het in Nederland absoluut tot een streng verboden categorie zou horen. Het feesten gaat de

Excursies in het algemeen en buitenlandse reizen in het bijzonder zijn minder bedoeld om gevorderde vogelaars fanatiek te laten vogelen, maar meer om beginnende vogelaars op weg te helpen en om de onderlinge saamhorigheid te versterken.

Daarom was het heel plezierig om te zien dat veel gevorderde vogelaars zowel kennis als telescoop beschikbaar stelden om nog lerende vogelaars te helpen.

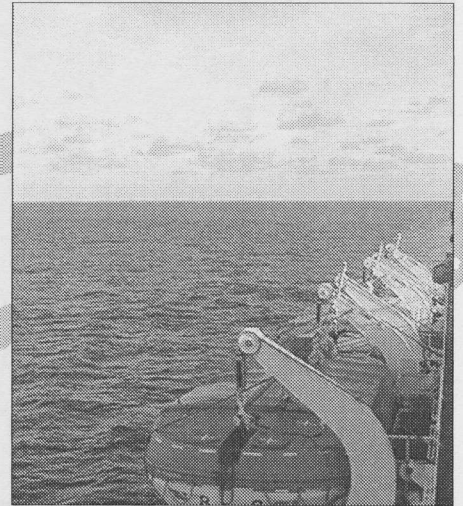
Jammer was het dat de groep over twee locaties was verdeeld, hetgeen de onderlinge communicatie niet ten goede kwam.

Vrijdagmorgen vangt de terugreis aan, een herhaling van de heenreis

maar niet minder boeiend. Zelfs dat enorme schip voelt de naweeën van een storm en tilt de boeg behoorlijk op zodat de telescoop niet kan worden gebruikt, maar later gaat het beter. Het lijkt wel of iedereen haast heeft want zo'n 3 uur eerder dan gepland staan we in

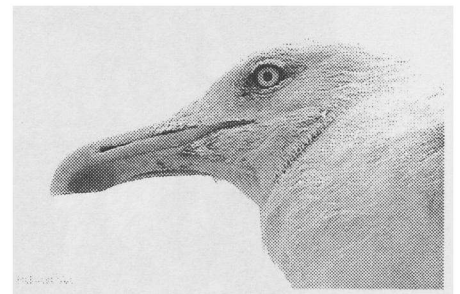
hele nacht door en stopt pas wanneer 's ochtends de schoonmaakploegen resoluut alle zooi opruimen. En 's avonds begint alles weer opnieuw.

Twee volle dagen rijden we rond langs de kust, langs waterjes en in de bergen. We zien heel veel soorten vogels, van zangertjes tot gieren, van steltloperjes tot ooievaars, en soms niet een. We genieten van landschappelijke vergezichten, klimmen over de keien van een helder beekje of komen helemaal boven zomaar een horecatent tegen in the middle of nowhere.

Calais en precies 7 etmaal na vertrek is iedereen weer veilig thuis. Moe maar voldaan, zoals dat heet.

Ricardo van Dijk heeft onderstaande lijst van waarnemingen door de gehele groep gemaakt. Een uitgebreid verslag wordt nog gemaakt.

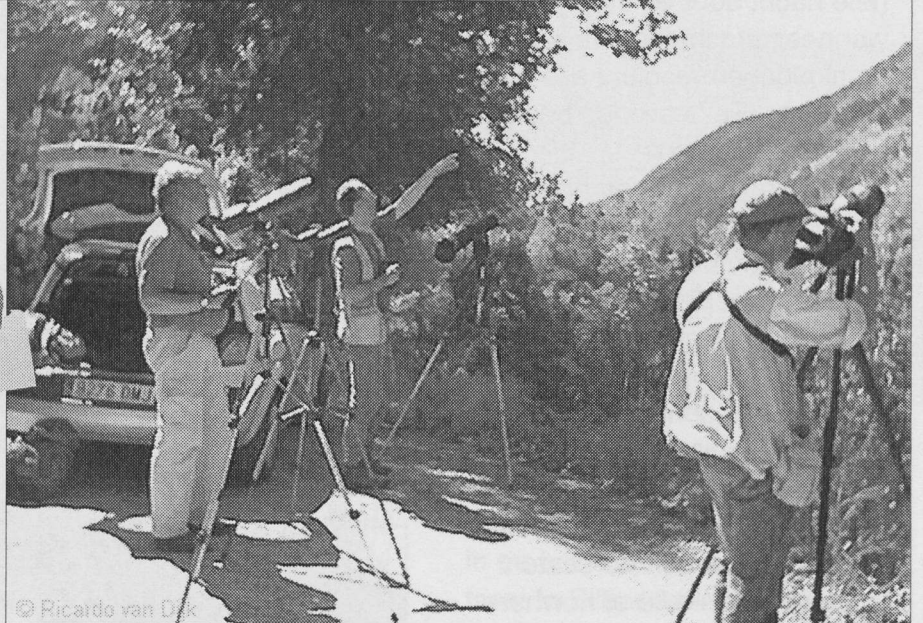
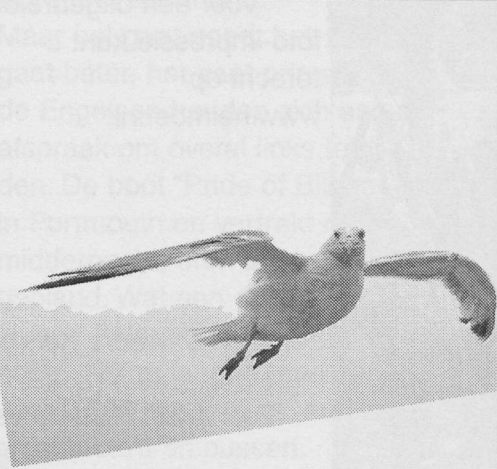
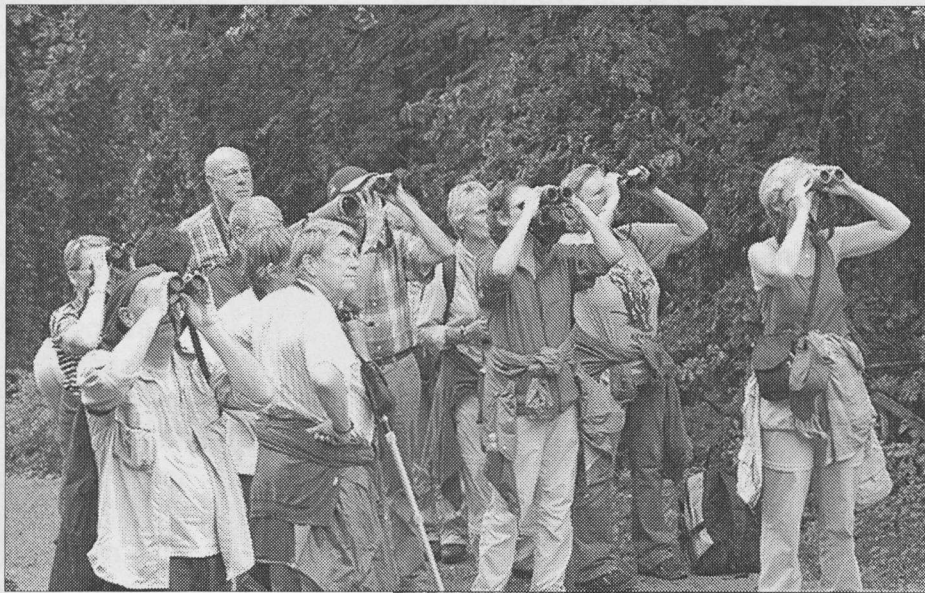

Voor een uitgebreide foto-impressie kunt u terecht op www.helmoet.nl.

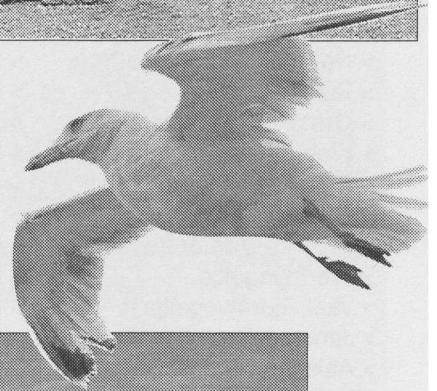
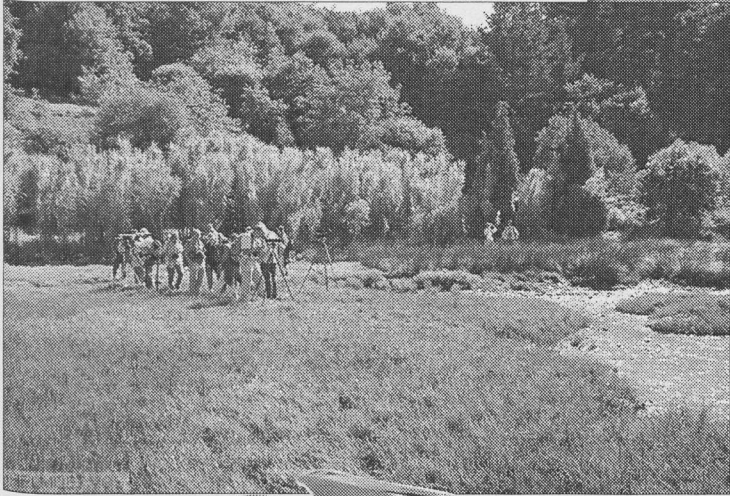
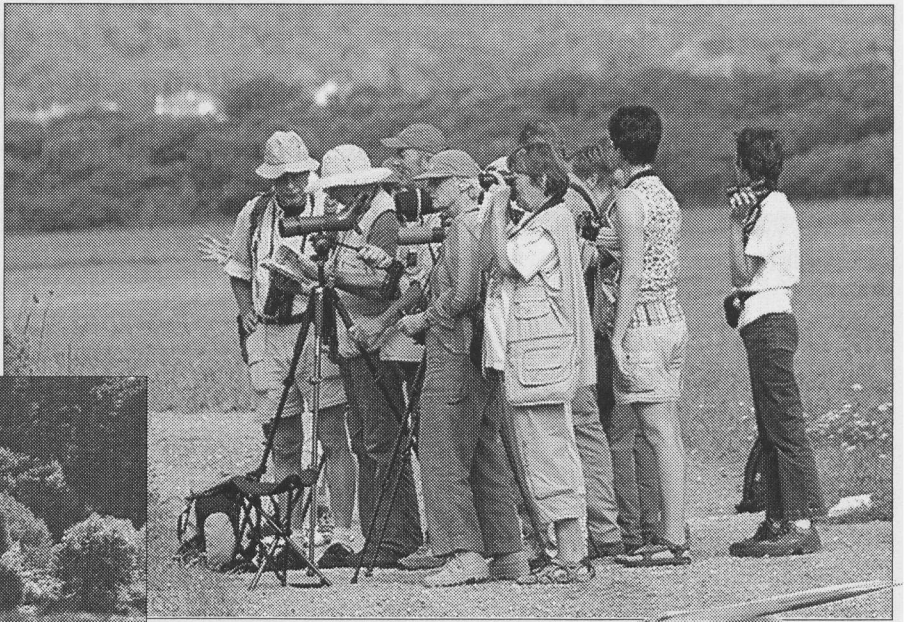
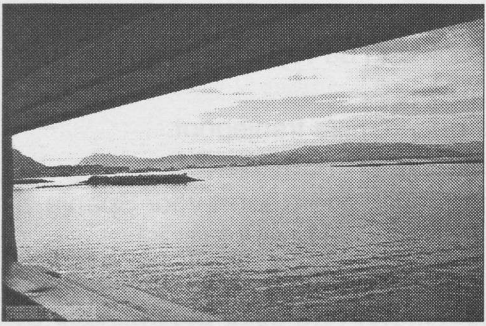

Andre Kerkhof

*Foto's van Ricardo van Dijk,
André Kerkhof, Henk van Tol en Helmoet Vos.*

© Ricardo van Dijk

Hierbij de definitieve soortenlijst van de Bilbao-reis.

Hartelijk dank voor jullie opmerkingen en aanvullingen. Ik zal de lijst ook aan de redactie van de Korhaan sturen. Nog enkele opmerkingen:

- Rosse Franjepoot heet in het Engels ' Grey Phalarope'. Dat is dus geen Grije franjepoot. Grey Phalarope werd als soort gemeld door de Company of Whales-site.
- Roodpootvalk is door meerdere mensen bevestigd en moet een behoorlijk goeie soort voor Spanje zijn omdat het eigenlijk een Oost-Europese soort is.
- Frank van de Weijer heeft foto' s van de mogelijke Havikarend gemaakt en aan enkele mensen ter beoordeling toegestuurd. Ik hou het vooralsnog op deze soort omdat in het veld deze determinatie de juiste leek.

Met vriendelijke groet, Ricardo van Dijk

Soortenlijst Bilbao (vanaf Calais)			
Vogels	> Strandplevier	> Heggenmus	> Geelgors
> Roodkeelduiker	> Steenloper	> Roodborst	> Grije Gors
> Geoorde Fuut	> Bonte Strandloper	> Zwarte Roodstaart	
> Dodaars	> Kleine Strandloper	> Tapuit (Golf van Biskaje!)	> Walvissen/Dolfijnen
> Fuut	> Oeverloper	> Paapje	> Gewone Vinvis
> Noordse Stormvogel	> Groenpootruiter	> Roodborsttapuit	> Dwergvinvis
> Kuhls Pijlstormvogel	> Wulp	> Blauwe Rotslijster	> Potvis
> Grote Pijlstormvogel	> Regenwulp	> Grote Lijster	> Dolfijn van Cuvier
> Kleine Pijlstormvogel	> Rosse Franjepoot	> Merel	> Tuimelaar
> Noordse Pijlstormvogel	> Grote Jager	> Zwartkop	> Kortsnuitdolfijn
> Vale Pijlstormvogel	> Middelste Jager	> Graszanger	> Gestreepte Dolfijn
> Grauwe Pijlstormvogel	> Kleine Jager	> Snor	> Bruinvis
> Stormvogeltje	> Kokmeeuw	> Cetti ' s Zanger	> Griend
> Vaal Stormvogeltje	> Zilvermeeuw	> Kleine Karekiet	> Indische Griend
> Jan-van-Gent	> Geelpootmeeuw	> Fitis	
> Aalscholver	> Kleine Mantelmeeuw	> Tjiftjaf	> Vissen
> Kuifaalscholver	> Grote Mantelmeeuw	> Goudhaan	> Maanvis
> Koereiger	> Dwergmeeuw	> Vuurgoudhaan	> Tonijn
> Kleine Zilverreiger	> Drietenmeeuw	> Grauwe Vliegenvanger	
> Blauwe Reiger	> Vorkstaarmeeuw	> Bonte Vliegenvanger	> Insecten
> Ooievaar	> Grote Stern	> Koolmees	> Bidsprinkhaan
> Wilde Eend	> Visdief	> Zwarte Mees	> Sabelsprinkhaan
> Wintertaling	> Noordse Stern	> Pimpelmees	> Luzernevlinder
> Vale Gier	> Zwarte Stern	> Glanskop	> Koningspage
> Aasgier	> Zeekoet	> Staartmees	> Kolibrivlinder
> Visarend	> Alk	> Boomklever	> Argusvlinder
> Steenarend	> Houtduif	> Kortsnavelboomkruiper (Engeland)	> Oranje Zandoog
> Dwergarend	> Turkse Tortel	> Boomkruiper	> Bruin Zandoog
> Havikarend	> Zomertortel (ook Golf van Biskaje!)	> Grauwe Klauwier	> Klein Geaderd Witje
> Zwarte Wouw	> Koekoek	> Ekster	> Boomblauwtje
> Bruine Kiekendief	> Gierzwaluw	> Gaai	> Icarusblauwtje
> Blauwe Kiekendief	> Alpengierzwaluw	> Alpenkraai	> Kleine Parelmoervlinder
> Buizerd	> IJsvogel	> Zwarte Kraai	> Zuidelijke Bronlibel
> Wespendif	> Bijeneter	> Raaf	> Klein Vliegend Hert
> Havik	> Grijskopspecht	> Wielewaal	
> Torenvalk	> Grote Bonte Specht	> Spreeuw	> Landzoogdieren
> Roodpootvalk	> Draaihals	> Zwarte Speeuw	> Grije Eekhoorn (Engeland)
> Slechtvalk	> Oeverzwaluw	> Huismus	> Vos
> Smelleken	> Rotswaluw	> Spaanse Mus	> Ree
> Waterral	> Boerenzwaluw	> Ringmus	> Haas
> Waterhoen	> Huiszwaluw	> Vink	> Berggeit
> Meerkoet	> Waterpieper	> Kneu	
> Scholekster	> Waterpieper	> Putter	> Reptielen
> Kleine Plevier	> Boompieper	> Groenling	> Zandloper-hagedis (Psammotromus spec.)
> Bontbekplevier	> Witte Kwikstaart	> Europese Kanarie	
	> Gele Kwikstaart	> Goudvink	
	> Winterkoning	> Kruisbek	
	> Waterspreeuw		

Nieuwe regeling gemeente voor planschadevergoedingen

Per 1 september a.s. geldt er een nieuwe regeling voor planschadevergoeding in Wijdemeren. Dit is het gevolg van gewijzigde wetgeving. Besluiten over planschadeverzoeken worden voortaan genomen door het college en niet langer door de gemeenteraad. Dit kan de besluitvormingstermijn verkorten. Nieuw is ook dat inwoners tot maximaal 5 jaar, na een herziening of vrijstelling van een bestemmingsplan, om planschadevergoeding kunnen vragen.

Bij planschade gaat het om vergoeding van schade door wijziging van een planologische regeling. Volgens de wet kost het indienen van een planschadeverzoek bij een gemeente 300 euro. Nieuw is dat een gemeente aan een particulier of een ontwikkelaar, die om een herziening

of vrijstelling van een bestemmingsplan vraagt, compensatie kan vragen voor de planschadevergoeding voor onwoneeiden. In de afgelopen periode hebben gemeenten deze kosten moeten betalen. De m

schadevergoeding geldt per 1 september 2005. Aanvragen om vergoeding van planschade die al zijn ingediend vóór

Wie hoog in de boom klimt, vangt veel publicitaire wind

Zaterdag GONDELVAART !!!

Wespendief terug in Loosdrecht

Op landgoed de Eikenrode is de wespendief gesignaleerd in een van 5, 180 jaar oude en 45 meter hoge beukenbomen

In de top zit een nest met 2 jongen. Afgelopen zondag kwam de vogelbescherming klom in de boom en haalde tijdelijk De twee jongen uit het nest om deze te ringen en te wegen.

De Wespendief is even groot als een buizerd. Het is een echte bosvogel die is te vinden op zandige en lemige bodems van Zuid-, Midden- en Oost-Nederland. Ze trekken vooral in augustus en de eerste helft van septem-

ber via Gibraltar en Italië naar tropisch Afrika om daar te overwinteren. De eerstejaars jongen blijven daar het eerste jaar en komen pas daarna weer terug. Trekkende Wespendieven uit Zweden en Denemarken komen bij ons over op weg naar het zuiden. De voorjaarstrek vindt voornamelijk in mei plaats.

Wespendieven worden nog altijd beschouwd als mysterieuze, geheimzinnige en zeldzame vogel,

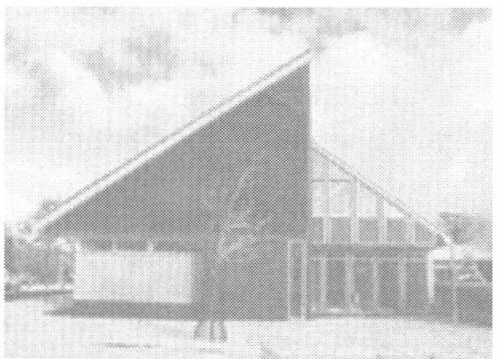
omdat zij pas laat op de broedplaats terugkomen, hun nesten in het zomerse bos nauwelijks opvallen en door hun weinig opvallend geluid of zwijgzaamheid wordt hun voorkomen vaak onderschat.

De familie Masmeijer en mensen van de vogelbescherming waren zeer verrast om ook dit jaar twee gezonde jongen in het nest aan te treffen.

Gemeente zoekt huurder voor deel Drieluik

De gemeente Wijdemeren zoekt een nieuwe huurder voor een deel van het Drieluik in Nieuw-Loosdrecht aan het Lindeplein. Dit voormalige politiebureau is te huur sinds de politie dit voorjaar is verhuisd naar het voormalige gemeentehuis. Andere huurders van het Drieluik zijn de Historische Kring en het Kursus project.

Volgens de gemeente kan het gebouw gebruikt worden voor sociale en culturele activiteiten. In totaal gaat het om 102 vierkante meter. De huurprijs bedraagt 1.150,- per maand exclusief water en gas. Belangstellenden kunnen contact opnemen met W.K. Nijenhuis van Meelis makelaar, telefoon (035) 612 98 50.

Gezellig

door Carel Alberts

't Is zo gezellig bij ons thuis
gezellig samen voor de huis
er staat van alles te gebeuren
zwart op wit, maar wel in kleuren
maar eerst een lekker kopje thee
't Is zo gezellig met z'n twee
Kijk! iemand zit wat hasj te roken
en wordt nu eensklaps doodgestoken
ik zeg, nou... dat is ook een leukie
jij zegt, dat doet ie voor een peukle
dat zal de reden dan wel zijn
gezellig hé! hij is weer fijn.

Linnerie - bedderie
Annelies

• Linnerie Bedderie Annelies • Rading 46 A •
• tel 035-582 36 68 • mobiel 06-531 46733 •

PARKEREN OP EIGEN TERREIN

Met toestemming overgenomen uit De Nieuws Ster, weekblad voor Wijdemeren, editie woensdag 17 augustus 2005.

2005

Zondag 30 oktober:
Ochtend wandel- en kijkexcursie naar Delta Schuitenbeek o.l.v. Piet Spoorenberg en Adri Vermeule. Vertrek om 8.00 uur vanaf het station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw). Dit is een relatief nieuw gebied met natuurontwikkeling in het randmeer. Het zal er ongetwijfeld weer rijk zijn aan watervogels.

Zondag 13 november:
Openbare excursie door de Eempolders. Vertrek om 9.00 uur vanaf het parkeerterrein bij de theetuin aan de Meentweg te Eemnes. Deze excursie is openbaar en dus zijn ook niet leden van harte uitgenodigd om deel te

nemen. Neem familieleden, vrienden, bekenden, collega's een keer mee. Echter, kinderen jonger dan 12 jaar en ook honden kunnen niet mee. De excursie zal ook bekend gemaakt worden in de regionale pers.

Zaterdag 26 november:
Dag auto excursie naar Den Oever e.o. (bij Den Helder) o.l.v. Jan Bos en Wery Hegge. Vertrek om 8.00 uur vanaf het station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw). Eten en drinken voor de hele dag meenemen.

Zondag 11 december:
Ochtend wandelexcursie over de

Huizerpier en door de Wolfskamer o.l.v. Rob van Maanen en Wouter Rohde. Vertrek om 9.30 uur bij de parkeerplaats aan de haven van Huizen bij de kalkovens. Dit stukje Gooimeerkust blijft boeien, vanwege de vele landschapstypen waardoor en – langs de wandeling ons voert. Elk met een kenmerkende diversiteit aan flora en fauna. Staande op het eind van de huizerpier hopen wij vele wintergasten te zien! Zaagbek, Brilduiker, Nonnetje enz. Tip: bezoek de internetsite <http://www.waarneming.nl> en neem in uw vogelgids de "wintergasten" eens extra onder de loupe!

2006

Zaterdag 14 januari:
Dag auto excursie langs de vogelkijkhutten van de Zuid Hollandse en Zeeuwse eilanden o.l.v. Dick Jonkers en Adri Vermeule. Vertrek om 7.30 uur vanaf het station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw).

Zondag 5 februari:
Ochtendexcursie naar het Eemmeer o.l.v. Guus Proost en Hugo Weenen. Vertrek om 8.30 uur vanaf de parkeerplaats bij theetuin van Eemnes aan het einde van de Meentweg.

Zaterdag 25 februari:
Lange ochtend excursie naar de pier van IJmuiden o.l.v. Jan Bos

en Wery Hegge. Vertrek om 8.00 uur vanaf het station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw).

Zondag 12 maart:
Ochtend wandelexcursie naar de Stulp o.l.v. Adri Vermeule en Piet Spoorenberg. Vertrek om 7.30 uur vanaf de parkeerplaats tegenover de midgetgolfbaan in Lage Vuursche. We gaan voor de voorjaarszang van de diverse bos- en heidevogels waar de Stulp en omgeving rijk aan zijn, zoals raaf, boomleeuwerik, groene en zwarte specht en misschien zien we ook de klapekster nog.

Zaterdag 25 maart:
Dag- auto-excursie naar de

IJsseldelta bij Zwolle o.l.v. Erik Hans van Stigt Thans, Wery Hegge? en Rob van Maanen en/of Frank van de Weijer. Vertrek om 6.00 vanaf het station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw). Eten en drinken voor de hele dag meenemen. De excursie zal voornamelijk rond Zwolle en Kampen (Vossenmeer) gehouden worden, dit mede afhankelijk van leuke waarnemingen in de regio. Diverse interessante gebieden en biotopen worden bezocht. Er is zowel kans op vroege trekvogels als late wintergasten, waarbij eenden, ganzen, steltlopers en roofvogels waarschijnlijk goed vertegenwoordigd zullen zijn. Voor de liefhebbers bestaat er ook een goede kans op het zien van de ijsvogel, al zal

het bestaande record van 8 waarnemingen tijdens één excursie vermoedelijk niet gebroken worden.

Zondag 9 april:

Dag wandelexcursie door duingebied Meijendel o.l.v. Wim te Clerq. Vertrek om 6.00 uur vanaf het station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw). Eten en drinken voor de hele dag meenemen. Dit is een prachtig duingebied met veel mooie duinmeertjes. Interessant voor het waarnemen van de vele vogels die met de voorjaarstrek door dit gebied komen.

Zaterdag 22 april:

Ochtend wandelexcursie door de bossen van Monnikenberg te Hilversum o.l.v. Dick Jonkers. Vertrek om 7.00 uur vanaf het parkeerterrein achter de ingang aan de Soestdijkerstraatweg.

12, 13 en 14 mei:

Kampeert weekeinde in Zuid Limburg
Zelfverzorgings-kampeertweekend Zuid Limburg. We kamperen op de camping Oosterberg in Epen. De excursies starten op vrijdagochtend 12 mei om 10.00u. en eindigen zondag 14 mei in de loop van de middag. Dit wordt echt een wandelweekende, waarin we al wandelend genieten van de omgeving en de daarin voorkomende vogels. Deelnemers krijgen 1 à 2 weken voor aanvang nadere informatie thuisgestuurd. U dient zich schriftelijk liefst zo snel mogelijk maar

uiterlijk vóór 1 maart 2006 op te geven bij Joke van Velsen per gewone post (adres achter in de Korhaan) of elektronische post (jokevanvelsen@planet.nl) met vermelding van uw naam, adres en telefoonnummer. De kosten voor kamperen, eten en drinken betaalt iedere deelnemer zelf. Kampeertarieven 2006 zijn nog niet precies bekend. Voor meer informatie over de camping en de tarieven zie: www.camping-oosterberg.nl.

De kosten bedragen € 5,- per persoon (organisatiekosten). Dit bedrag dient uiterlijk 1 april 2006 overgemaakt te zijn op postrekening 2529179 t.n.v. Penningmeester Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken te Hilversum onder vermelding van "Limburg".

Zondag 28 mei:

Openbare ochtend wandelexcursie rond de Ankeveense plas (Bergse pad en Dammerkade) o.l.v. onder anderen Joost van Ramshorst, Piet Spoorenberg, Wouter Rohde, Adri Vermeule, Vertrek om 5.00 uur vanaf de parkeerplaats bij de R.K. kerk te Ankeveen.

Deze excursie is openbaar en dus zijn ook niet leden van harte uitgenodigd om deel te nemen. Neem familieleden, vrienden, bekenden, collega's een keer mee. Echter, kinderen jonger dan 12 jaar en ook honden kunnen niet mee. De excursie zal ook bekend gemaakt worden in de regionale pers.

Zaterdag 10 juni:

Dag wandelexcursie door het Bargerveen o.l.v. Erik Hans van Stigt Thans, Wouter Rohde. Vertrek om 5.00 uur vanaf het station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw). Eten en drinken voor de hele dag meenemen en vergeet ook zonnebrand- en muggenolie niet. Dit wordt een stevige maar zeker ook heerlijke wandeling, waarbij we veel minder alledaagse vogelsoorten kunnen tegenkomen, zoals Grauwe klauwier, Blauwborst, Koekoek, Geelgors, Wielewaal en Geoorde fuut. Daarnaast bestaat, afhankelijk van het weer, een goede kans op het zien van diverse soorten vlinders, libellen en reptielen, terwijl het gebied ook interessante planten en zoogdieren herbergt. Kortom een gebied waar u zeker geweest moet zijn.

13, 14 en 15 oktober:

Najaarsweekeinde op Terschelling

Werkgroepen Sg Avifauna coördinatoren

			telefoon nr.	
1	Watervogeltelling	Guus Proost	035 525 16 61	g.proost@tiscali.nl
2	Midwintertelling	Rob Kole	033 299 94 08	rkole@wxs.nl
3	Eempoldertellingen	Jan Mooij	035 542 97 25	mooij.noorman@planet.nl
4	Weidevogelnestbescherming	Gert Bieshaar/Frits During	035 531 10 02	g.bieshaar@wanadoo.nl
5	Tuinvogelonderzoek	Fernand Jager	035 693 35 53	f.c.jager@planet.nl
6	Gier- oever en huiszwaluwen	Dick Jonkers	035 526 04 56	dickjonkers@tiscali.nl
7	Boerenzwaluwen	Dick Jonkers/Jelle Harder	035 526 04 56	dickjonkers@tiscali.nl
8	Telpost Corversbos	Fred van Klaveren	035 656 13 41	f.vanklaveren@natuurmonumenten.nl
9	Ces / Vogelringstation	Dick Jonkers	035 526 04 56	dickjonkers@tiscali.nl
10	Nestkasten	Ronald Beskers	035 538 73 41	beskers@quicknet.nl
10	Steenuilen	Frank van de Weijer	035 531 12 07	fh.vd.weijer@hccnet.nl
11	Kerkuilen	Harry de Rooy/Gerard Mijnhout	035 628 94 70	harryderooij@planet.nl
12	Roofvogels	Hanneke Sevink	035 542 10 19	hannekesevink@freeler.nl
13	IJsvogels	Jelle Harder	035 693 78 58	jelleharder@hetnet.nl

V e l d w a a

Georde fuut	21-06-05	1	Pluismeer, Lage Vuursche, E. Klomp
Kleine Zilverreiger	18-06-05	1	Oud Naarden, V.R.S., overvliegend
Grote Zilverreiger	29-05-05	1	Naardermeent, Hilversum, S. + A. Visser, foeragerend
Purperreiger	30-08-05	2	Tienhovens kanaal, H.van Tol, E. van Oort, foeragerend
Ooievaar	29-05-05	1	Groeve Oostermeent, Blaricum, M. de Graaf, rustend op lichtmast
Ooievaar	28-08-05	14	Spoorlaan, Vreeland, E. van Oort, opschroevend voor trek
Lepelaar	v.a.31-04	15	div.locaties, D. Jonkers, H.van Tol, foeragerend en overvliegend
Knobbelzwaan	18-08-05		Gooimeer, Naarden/Huizen, C. Holzenspies "SAIL" van enkele honderden exemplaren
Brandgans	29-05-05		4 Naardermeer, Hilversumse Meent, A. + S. Visser, foeragerend
Krakeend	11-06-05	130	Oud Naarden, V.R.S., overvliegend
Kuifeend	25-00-05	1	met 2 pullen, Verlengde Vaart, Eemnes, I. Hilhorst
Wespendief	v.a. 18-06	9x	div.locaties, V.R.S., G.+ E.van Oort, A. Vermeule, overvliegend
Rode wouw	28-07-05	1	Naardermeer, E. van Oort, met 5 buizerds aan 't zweefvliegen
Bruine kiekendief	v.a.13-08	3x	div.locaties, H.van Tol, V.R.S. E. van Oort, overvliegend
Havik	v.a.04-06	7x	div.locaties, E. Klomp, V.R.S., allen overvliegend
Sperwer	v.a.21-06	7x	div.locaties, D. Jonkers, M. de Graaf, E. Klomp
Visarend	v.a.18-06	7x	div.locaties, V.R.S., C. de Vink, H. van Tol, E.van Oort
Torenvalk	v.a.21-06	7x	div.locaties, D. Jonkers, E. Klomp, V.R.S., veelal biddend
Boomvalk	v.a.11-06	15x	div.locaties, R. Beskens, M de Graaf, E. Klomp, V.R.S., H.van Tol
Fazant	v.a.14-06	6x	div.locaties, D. Jonkers, E. Klomp, V.R.S., H. van Tol, E. van Oort
Waterral	v.a.09-07	6x	div.locaties, D. Jonkers, V.R.S., A. Vermeule, gehoord en gezien
Porseleinhoen	17-07-05	2	Bovenmeent, Hilversum, A. + S. Visser, foeragerend
Kemphaan	17-07-05	3	Noordpolder te Veld, Eemnes, M. de Graaf, foeragerend
Watersnip	18-07-05	1	Bovenmeent, Hilversum, A. + S. Visser, foeragerend
Watersnip	30-08-05	3	Tienhovens kanaal, H. van Tol, E. van Oort, opvliegend uit weiland
Regenwulp	v.a.09-05	22	div.locaties, D. Jonkers, E. Klomp, allemaal overvliegend
Bosruiter	18-07-05	1	Bovenmeent, Hilversum, A. + S. Visser, foeragerend
Oeverloper	09-07-05	1	Oud Naarden, V.R.S., uitsluitend gehoord
Zwartkopmeeuw	11-06-05	1	Oud Naarden, V.R.S., overvliegend
Zomertortel	21-06-05	1	Bijvanck, Blaricum, D. Jonkers, overvliegend
Halsbandparkiet	26-07-05	2	Kickestein, Loenen, H. van Tol, overvliegend

g r o e p A v i f a u n a

Dit is de vaste rubriek van het coördinatieteam van de Subgroep Avifauna.
Hier vindt u onder andere nieuws en feiten over de diverse werkgroepen, oproepen, onderzoeksvragen en voortgang van de projecten.

Namens het Coördinatie Team Subgroep Avifauna. Cor de Kruif, secretaris CT, De Dam 72, 1261 KV, Blaricum.
Telefoon 035 525 82 99. emailadres: cor.francisdekruif@wanadoo.nl
20 oktober 20.00 uur Grote zaal Westerheem, Fred. van Eedenlaan 73, Hilversum

Als betrokken lid staat deze donderdagavond na het verschijnen van de vorige Korhaan natuurlijk allang in de digitale agenda en weet je precies waar het over gaat!

Juist: over de nieuwe Broedvogelatlas van Noord-Holland. Een vertegenwoordiger van de SVN (Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland) zal een nadere toelichting geven op de opzet en het tot stand komen van dit broedvogelboek. Op deze avond willen het bestuur en het Coördinatieteam van de Subgroep Avifauna het enthousiasme peilen van alle leden die er wat voor voelen om aan dit project mee te werken. Kom dus meepraten, want ook jouw bijdrage zal medebepalend zijn voor het meedoen van de VWG aan dit project.

(Zie voor verdere info de rubriek 'Uit de Veren' in de Korhaan van augustus 2005).

n e m i n g e n

Koekoek	14-06-05	1	Raboes, Eemnes, D. Jonkers, foeragerend
Koekoek	16-07-05	1	Oud Naarden , V.R.S., overvliegend
Bosuil	19-08-05	1	Hoefijzerweg, Loenen, E. + G. van Oort, roepend in boom
Ransuil	v.a.03-06	8x	div.locaties, F. Beffers, J. Bouwmeester, D.Jonkers, E. Klomp
IJsvogel	12-07-05	4	3 jongen, Vuntusplas , Loosdrecht, D. Jonkers, A. Vermeule
Groene Specht	v.a.21-06	13x	div.locaties, E. Klomp, H. + N. van Tol, E. + G. van Oort, V.R.S.
Zwarte Specht	v.a.18-06	3x	div. locaties D. Jonkers, M. de Graaf, V.R.S., allen gehoord
Kleine Bonte Specht	v.a.09-07	2x	Oud Naarden, VRS, territorium
Boomleeuwrik	v.a.17-06	2x	De Snip, Tafelbergheide, D. Jonkers, zang en balts
Oeverzwaluw	02-08-05	3	Pluismeer, Lage Vuursche, G. van Oort, foeragerend
Duinpieper	16-07-05	1	Oud Naarden , V.R.S., overvliegend
Boompieper	03-05-05	1	Blaricumweg, Huizen, R. Beskens, B. Blessing, P. Hulzink
Roodborsttapuit	v.a.18-06	3	2 locaties, G.+ E. van Oort, V.R.S., foeragerend en rustend
Tapuit	30-08-05	1	Tienhovens kanaal, H. van Tol, E. van Oort, foeragerend
Kramsvogel	15-07-05	6	Goyersgracht, Huizen, I. Hilhorst, foeragerend
Grote Iijster	07-08-05	5	De Stulp, Lage Vuursche, G.+ E. van Oort, foeragerend en rustend
Sprinkhaanzanger	02-07-05	1	Oud Naarden , V.R.S., foeragerend, rustend en zang
Bosrietzanger	v.a.09-05	2x	Valse Bosje, Eemnes / de Hoef, Gooimeer, D. Jonkers, zingend
Spotvogel	v.a.23-07	2x	Maatpolder en Meentweg, Eemnes, M. de Graaf, zingend
Braamsluiper	29-06-05	1	Valse Bosje, Eemnes, D.Jonkers, zingend
Baardmannetje	16-07-05	3	Oud Naarden, V.R.S., foeragerend en rustend
Kuifmees	v.a.22-06	2x	Oud Naarden / Koggewagen, D. Jonkers, V.R.S.
Buidelmees	16-07-05	1	Oud Naarden , V.R.S., overvliegend
Raaf	07-08-05	1	de Stulp, Lage Vuursche, G.+ E.van Oort, overvliegend
Europese kanarie	26-08-05	1	St. Janslaan, Bussum, C. de Vink, samen met 4 Groenlingen
Sijs	v.a.18-06	2x	Oud Naarden , V.R.S., uitsluitend gehoord
Kneu	16-07-05	2	Horneboegse heide, Hilversum, E.Klomp, overvliegend
Barmsijs	v.a.18-06	2x	Oud Naarden , V.R.S., overvliegend en gehoord
Kruisbek	v.a.28-06	25	2 locaties, D. Jonkers, V.R.S., allen overvliegend
Goudvink	v.a.02-07	11x	3 locaties, C. de Vink, E. Klomp, foeragerend en overvliegend
Zwarte zwaan	02-07-05	1	Gooimeer / Oud Naarden, V.R.S., rustend tussen +/- 300 knobbels

Adressenlijst

Postadres VWG

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Postbus 1028, 1200BA Hil-versum
Postrekening (algemeen) 2529179 t.n.v. V.W.G. Het Gooi e.o., Hilversum
ABN-Amro (algemeen) 43.41.08.790 t.n.v. V.W.G. Het Gooi e.o., Hilversum
Postrekening (uitsluitend contributies) 7874727 t.n.v. V.W.G. Het Gooi e.o., Kortenhoef

Het Vogelwerkgroep Bestuur

Dagelijks bestuur:

Voorzitter	mr. E.H. van Stigt Thans	Mackayware 30	8014 RW Zwolle	038 454 39 91
Sekretaris	R.A. Beekman-Koorenhof	Frans Hlāslaan 21	1213 BJ Hilversum	035 624 92 07
	e.mail: renee.vogelwerkgroep@gmail.com			
Penningmeester	A.C.A.M. Kerkhof	Luitgardeweg 28	1211 NB Hilversum	035 628 63 30

Overige bestuursleden

SG Algemene Zaken	L.J. Dwars-Van Achterbergh	Flamingohof 1	1221 LK Hilversum	06 463 520 60
SG Avifauna	Vacant			
SG Natuurbescherming	F. Kempeneers	Zomerkade 27	1273 SL Huizen	035 526 38 70
SG Vogelcursus	A. van Klaveren	Berkenhof 3	1241 VP Kortenhoef	035 656 14 26
SG Excursies	J.J.M. van Velsen	Dotterbloem-laan 39	3742 ED Baarn	035 683 86 04
SG Communicatie	R. Rense	Elzenlaan 40	1214 KM Hilversum	035 624 87 16

Nuttige Adressen

Aanmelding Vogelcursus	A. van Klaveren	Berkenhof 3	1241 VP Kortenhoef	035 656 14 26
Aanmelding Jeugd cursus	A. van Klaveren	Berkenhof 3	1241 VP Kortenhoef	035 656 14 26
Lezingen	J.W. le Clercq	Van het Hoffstraat 28	1223 EE Hilversum	035 683 44 56
Promotie en Verkoop	B. v.d. Brink	Klaver 1	1273 AJ Huizen	035 525 81 42
Roofvogelstudiegroep	H. Sevink	Einder 31	3742 ZG Baarn	035 542 10 19
Vogel-asiel Het Gooi	F.F. van de Woord	Burg. J. Vis-serlaan 1	1411 BR Naarden	035 694 56 58
Waarnemingskaartjes inleveren	E. van Oort	Kickestein 57	3632 WJ Loenen a/d Vecht	0294 234 330
Weidevogelbescherming Eempolders	G.W. Bieshaar	Zevenenderdrift 16	1251 RC Laren	035 531 1 002
Wintervoeding Gooi en Vechtland	J.F. Kuijer	Krekelmeent 21	1218 EA Hilversum	035 693 48 71
St. Wintervoeding aan Koudeslachtoffers	N. Schram	C. van Renneslaan 22	1403 ES Bussum	035 693 33 89

Ledenadministratie

F. Wilms-Schopman	J.C. Ritsemalaan 1	1241 AP Kortenhoef	035 656 30 20
-------------------	--------------------	--------------------	---------------

Vogelwerkgroep On-Line

Het Goois Vogelnet (Nieuws van de Vogelwerkgroep via e-mail)
Aanvragen via: Chans@worldonline.nl

Vogelwerkgroep op internet
<http://www.vwg-gooi-eo.nl>

St. Wintervoeding aan Koudeslachtoffers
nora.schram@planet.nl

Beheerder website
H. Vos: hvos0@chello.nl

Waarnemingskaartjes kunnen ook bij alle bestuursleden worden ingeleverd. Na overleg kunnen eveneens bij alle bestuursleden nieu-we kaartjes worden verkregen.

Voor ongelukken en/of problemen, welke ontstaan tijdens activiteiten van de Vogelwerkgroep aanvaardt de vereniging geen enkele aansprakelijkheid. Deelname geschiedt op vrijwillige basis.

De contributie voor de vogelwerkgroep bedraagt minimaal € 16,- per jaar. Na aanmelding bij de ledenadministratie ontvangen nieuwe leden een welkomstmap met informatie over de vereniging. Voor leden uit één gezin of samenwonenden is er de mogelijkheid lid te worden als huisgenootlid. De contributie daarvoor is minimaal € 6,- per jaar. Na aanmelding ontvangt u een acceptgiro. U kunt wachten met uw betaling tot ontvangst van deze acceptgiro.

Schenken

Wilt u de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken eenmalig of vaker steunen met een gift, dan zijn deze giften onder voorwaarden aftrekbaar op de aangifte voor de inkomstenbelasting. Daarnaast kunt u in uw testament een zogenaamd legaat laten opnemen ten gunste van de vogelwerkgroep. Het is gewenst dit dan met uw notaris te bespreken.

Opzegging van het lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 november van elk kalenderjaar.

In verband met de afsluiting van de boeken door de penningmeester worden declaraties voor gemaakte kosten uitsluitend gehonoreerd indien deze uiterlijk 31 december via de coördinator van de betreffende subgroep bij de penningmeester zijn ingediend.

“De Korhaan”

Uitgave Vogelwerkgroep Het Gooi e.o.

Postbus 1028, 1200BA Hilversum

TPG Post

Port betaald

Pays-Bas
